

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

ÚSTAV FINANČÍ

INSTITUTE OF FINANCES

KOMPARACE DAŇOVÉHO DOPADU NELEGÁLNÍHO ZAMĚSTNÁVÁNÍ ŽIVNOSTNÍKŮ V ČESKÉ REPUBLICCE A NA SLOVENSKU

COMPARISON OF TAX IMPACT OF THE SVARC SYSTEM IN THE CZECH REPUBLIC AND SLOVAKIA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Simona Mnichová

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

JUDr. Ing. Jan Kopřiva, Ph.D.

BRNO 2017

Zadání bakalářské práce

Ústav:	Ústav financí
Studentka:	Simona Mnichová
Studijní program:	Ekonomika a management
Studijní obor:	Účetnictví a daně
Vedoucí práce:	JUDr. Ing. Jan Kopřiva, Ph.D.
Akademický rok:	2016/17

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně zadává bakalářskou práci s názvem:

Komparace daňového dopadu nelegálního zaměstnávání živnostníků v České republice a na Slovensku

Charakteristika problematiky úkolu:

Úvod
Cíle práce, metody a postupy zpracování
Teoretická východiska práce
Analýza současného stavu
Vlastní návrhy řešení
Závěr
Seznam použité literatury
Přílohy

Cíle, kterých má být dosaženo:

Cílem této práce je porovnat současnou legislativu v oblasti nelegálního zaměstnávání živnostníků v tzv. švarc systému v České republice a na Slovensku.

Základní literární prameny:

KAPOUN, R. Aktuální průvodce problematikou nelegálního zaměstnávání pro podnikatele. Olomouc: Anag, 2012. ISBN 978-80-7263-755-3.

LIŠKA, V. a kol. Makroekonomie. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 80-86419-54-1.

MACHÁČEK, I. Fyzické osoby a daň z příjmů 2012. 3. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-711-7.

SRPOVÁ, J. a kol. Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3339-5.

VANČUROVÁ, A., L. LÁCHOVÁ. Daňový systém ČR 2016. 11. aktualizované vydání. Praha: 1. VOX, 2016. ISBN 978-80-87480-44-1.

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2016/17

V Brně dne 28.2.2017

L. S.

prof. Ing. Mária Režňáková, CSc.
ředitel

doc. Ing. et Ing. Stanislav Škapa, Ph.D.
děkan

Abstrakt

Bakalárska práca je zameraná na charakteristiku nelegálnej práce a jej daňový dopad v Českej republike a na Slovensku. Porovnávať bude mieru zdanenia a odvodov poistného medzi samostatne zárobkovo činnou osobou a zamestnancom v Českej republike a na Slovensku a zároveň náklady zamestnávateľa súvisiace so zamestnávaním.

Abstract

The bachelor`s thesis is focused on the characteristics of illegal work, and its tax impact in the Czech Republic and Slovakia. It will compare the level of taxation and insurance contributions of self-employed persons and employees in Czech Republic and Slovakia and the costs of employer which are connected to employing.

Kľúčové slová

Švarc systém, zamestnávateľ, zamestnanec, štát, osoba samostatne zárobkovo činná, zdanenie, sociálne poistenie, zdravotné poistenie, daň

Key words

Svarc system, employer, employee, state, self-employed, taxation, social insurance, health insurance, tax

Bibliografická citace

MNICHOVÁ, S. *Komparace daňového dopadu nelegálního zaměstnávání živnostníků v České republice a na Slovensku*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2017. 80 s. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Ing. Jan Kopřiva, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem ve své práci neporušila autorská práva (ve smyslu Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne 31. května 2017

.....

podpis studenta

Pod'akovanie

Týmto by som rada pod'akovala vedúcemu práce JUDr. Ing. Janu Kopřivovi, Ph.D. za jeho pomoc, odborné rady a čas, ktorý mi venoval pri spracovávaní tejto bakalárskej práce.

OBSAH

Úvod.....	11
1 Ciele a metodika práce.....	12
2 Teoretické východiská práce	13
2.1 Daň, daňová sústava.....	13
2.1.1 Definícia pojmu daň.....	13
2.1.2 Daň z príjmov fyzických osôb	15
2.1.3 Sadzba dane z príjmov FO, sociálne a zdravotné poistenie.....	16
2.2 Systém Miroslava Švarca	17
2.2.1 Vznik švarcsystému	18
2.2.2 Znaký švarcsystému.....	19
2.2.3 Výhody a nevýhody švarcsystému	20
2.3 Švarcsystém na Slovensku	22
2.3.1 Znaký, výhody a nevýhody Švarcsystému na Slovensku	22
2.4 Závislá práca, nelegálne zamestnávanie, nelegálna práca a pokuty za preukázanie	23
2.4.1 Vymedzenie závislej práce	23
2.4.2 Nelegálna práca.....	24
2.4.3 Nelegálne zamestnávanie.....	26
2.5 Kontrola výkonu nelegálnej práce	27
2.6 Nezamestnanosť	28
2.6.1 Nezamestnanosť v Českej republike.....	29
2.6.2 Výpočet miery nezamestnanosti v ČR.....	29
2.6.3 Dopad nezamestnanosti na švarcsystém v ČR.....	30
2.6.4 Nezamestnanosť na Slovensku	31

2.6.5	Miera evidovanej nezamestnanosti a miera nezamestnanosti z celkového počtu uchádzačov na Slovensku	31
2.6.6	Dopad nezamestnanosti v tieňovej ekonomike na Slovensku	32
3	Analytická časť	33
3.1	Priblíženie do problematiky živnosti vs. zamestnania	33
3.1.1	Porovnanie výšky sadzby dane fyzickej osoby.....	33
3.2	Sociálne poistenie.....	34
3.2.1	Česká republika.....	34
3.2.2	Slovenská republika	36
3.3	Zdravotné poistenie	38
3.4	Mzda a jej výpočet	39
3.4.1	Spôsob výpočtu mzdy v Českej republike	39
3.4.2	Spôsob výpočtu mzdy na Slovensku	40
3.4.3	Rozdiel vo výpočte	41
3.4.4	Samostatne zárobkovo činná osoba	42
4	Návrhová časť	45
4.1	Modelový príklad murár	46
4.1.1	Pracovnoprávny vzťah v Českej republike	46
4.1.2	Obchodnoprávny vzťah v Českej republike	48
4.1.3	Porovnanie modelového príkladu murár v Českej republike.....	50
4.1.4	Pracovnoprávny vzťah na Slovensku.....	50
4.1.5	Obchodnoprávny vzťah na Slovensku	52
4.1.6	Porovnanie modelového príkladu murár na Slovensku	53
4.2	Modelový príklad realitný maklér.....	54
4.2.1	Pracovnoprávny vzťah v Českej republike	54

4.2.2	Obchodnoprávny vzťah v Českej republike	57
4.2.3	Porovnanie modelového príkladu realitný maklér v Českej republike.....	58
4.2.4	Pracovnoprávny vzťah na Slovensku.....	59
4.2.5	Obchodnoprávny vzťah na Slovenku.....	61
4.2.6	Porovnanie modelového príkladu realitný maklér na Slovensku	63
4.3	Zhrnutie murár	63
4.4	Zhrnutie realitný maklér.....	65
	Záver	68
	Zoznam zdrojov	71
	Zoznam skratiek a symbolov	75
	Zoznam obrázkov	76
	Zoznam tabuliek	77
	Zoznam príloh.....	80

ÚVOD

Výkon nelegálnej práce je aj v dnešnej dobe stále témou, o ktorej sa rozpráva, ktorá sa upravuje zákonmi a ktorej sa snaží zabrániť rôznymi kontrolami a pokutami. Aj napriek tomu si osoby vykonávajúce túto činnosť alebo osoby, ktoré jej výkon umožňujú, nájdu stále cestu, ako obísť zákon legálnou formou. V tom druhom prípade, hromadia všetky možné dôkazy, ktoré v prípade potreby vyvrátia existenciu nelegálnej činnosti.

Bakalárska práca sa zaoberá porovnaním daňového dopadu nelegálneho zamestnávania, tzv. švarcsystému, v rámci dvoch republík – Českej a Slovenskej. Obe dve krajiny majú podobný systém zdaňovania, ktorý sa na pohľad líši iba v nie príliš dôležitých krokoch rôznych výpočtov a tak sa predpokladá, že vedieť výšku sadzby dane a odvodov sociálneho a zdravotného poistenia je postačujúce. V práci je táto teória prenesená do praxe, kedy je v modelových príkladoch poukázané na realitu pre všetky tri subjekty švarcsystému – zamestnanca, zamestnávateľa a samostatne zárobkovo činnú osobu.

Prvá časť práce vysvetľuje daňové a právne pojmy potrebné k priblíženiu danej problematiky, ale taktiež aj vysvetlenie pojmu švarcsystém a jeho vzniku. Okrem toho sa zaoberá nezamestnanosťou, ako jedným z kľúčových dôvodov ovplyvňujúcich nárast, respektíve výskyt nelegálnej práce.

V analytickej časti bakalárskej práce je podrobne rozobrané to, čo je hlavnou príčinou uzatvorenia takéhoto pracovného pomeru a teda výška poistného a dane z príjmu. Je poukázané na rozdiely nielen percentuálneho charakteru, ale aj samotné výpočty, vzorce a pravidlá, ktoré ovplyvňujú výšku zdravotného a sociálneho poistenia a dane z príjmu.

Posledná časť, návrhová časť, vychádza zo spracovania analytickej časti, z ktorej sú vysvetlené postupy a rozdiely premietnuté do praxe. Pracuje s dvoma modelovými príkladmi v pracovnej oblasti, pre ktorú je typické porušenie legálneho zamestnávania. Jedná sa o murára a realitného makléra. U murára je švarcsystém jednoduchšie preukázateľný, naopak u realitného makléra sa stále rieši to, či sa jedná alebo nejedná o švarcsystém. Oba dva príklady sú vytvorené tak, aby spĺňali rovnaké nemenné podmienky a zároveň, aby poskytli možnosť komparácie. Výpočet je u každého príkladu rozdelený podľa krajiny, v ktorej bol príjem nadobudnutý a zároveň podľa typu pracovného vzťahu.

1 CIELE A METODIKA PRÁCE

Cieľom bakalárskej práce je porovnať daňový dopad švarcsystému v Českej republike a na Slovensku, kedy bude poukázané na vytvorených modelových situáciách na rozdiely medzi zamestnancom a samostatne zárobkovo činnou osobou (SZČO). Jedná sa o dva odlišné daňové systémy, odlišné výšky poistného a tým pádom zaťaženie príjmu zamestnanca a SZČO v jeho prospech alebo neprospech a taktiež v prospech alebo neprospech zamestnávateľa. Výsledkom práce bude odpoveď na otázky:

- „Oplatí sa v dnešnej dobe pracovať na živnosť?“
- Je výhodné uzavrieť pracovný pomer zo strany zamestnávateľa alebo zamestnanca?
- Je výhodnejšie byť samostatne zárobkovo činnou osobou alebo osobou samostatne výdělečně činnou?“.

Na dosiahnutie stanoveného cieľa bude v práci využitá metóda komparatívna, čiže porovnávací. Je založená na porovnávaní predmetov alebo javov a zisťuje zhodné či rozdielne stránky. Komparácia prebehne nielen v rámci výsledkov dosiahnutých v jednej krajine, ale finálny výstup zhodnotí odlišnosť daňového dopadu švarcsystému medzi Českou a Slovenskou republikou.

2 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ PRÁCE

V tejto kapitole sa bakalárska práca zameriava na definovanie a priblíženie daňových systémov oboch krajín. Taktiež sa zaoberá nelegálnou pracou, jej vznikom, výhodami a nevýhodami.

2.1 Daň, daňová sústava

2.1.1 Definícia pojmu daň

Daň predstavuje platbu odvádzanú fyzickou alebo právnickou osobou, ktorá je povinná a zákonom vynútiteľná. Daň je odvádzaná do verejného rozpočtu. Vyberanie dane sa viaže k podmienke jej jednoznačného zákonného vymedzenia. Okrem toho, aby bola uložená daňová povinnosť musí byť určené, kto je daňovým subjektom, čo je predmetom dane a s tým súvisiace základ dane, sadzba a pravidlá výberu dane.¹

Subjektom dane je osoba, ktorá má povinnosť odvádzať alebo platiť daň. Môže ním byť platca dane alebo poplatník dane. Za platcu dane je považovaný daňový subjekt, ktorý pod vlastnou majetkovou zodpovednosťou odvádza správcovi dane daň, ktorú vyberie od iných subjektov alebo daň, ktorú zrazí iným poplatníkom. Naopak, za poplatníka je považovaný daňový subjekt, ktorého príjmy alebo majetok sú podrobené dani. Platca dane a zároveň poplatník dane môže, ale aj nemusí byť jeden a ten istý subjekt.²

Česká daňová sústava rozlišuje dva základné typy daní:

- a) Priame
- b) Nepriame.

Rozdiel medzi nimi je ten, že u priamych daní je možné presne špecifikovať osobu, ktorá platí daň. Spravidla sa jedná o dane z príjmu a dane z majetku poplatníka. Tento typ daní postihuje príjem poplatníka v danom zdaňovacom období, v ktorom daný príjem vznikol. U nepriamych daní naopak nie je možné vopred určiť, kto je platcom dane, ale je možné určiť, kto túto daň štátu odvedie. Nepriame dane sú zahrnuté v cenách tovarov a služieb, ktoré kupujú koneční zákazníci. Toto členenie daní sa označuje taktiež aj podľa väzby

¹ KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3.

² KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3.

dane na dôchodok poplatníka. Špeciálnu kategóriu tvorí poistenie – verejné zdravotné poistenie a poistenie na sociálne zabezpečenie.³

Tab. 1: Priame a nepriame dane v Českej republike (Vlastné spracovanie)

PRIAME DANE	NEPRIAME DANE
Daň z príjmu fyzických osôb	Daň z pridanej hodnoty
Daň z príjmu právnických osôb	Spotrebná daň (z piva, vína a medziproduktov, liehu, tabakových výrobkov a minerálnych olejov)
Daň z nadobudnutia nehnuteľných vecí	Energetické dane (z pevných palív, zemného plynu, z elektriny)
Daň z nehnuteľných vecí	
Cestná daň	

Do roku 2013 boli súčasťou priamych daní daň dedičská a daň darovacia, ktoré boli k 1.1.2014 zrušené. Príjmy nadobudnuté z dedičstva sú oslobodené od dane a dary sú súčasťou dane z príjmu. Avšak stále je možné tieto dane vymerať pri splnení zákonných podmienok.⁴

Daňová sústava Slovenska takisto člení dane na priame a nepriame. Miesto pojmov platca dane a poplatník dane však pracuje s pojmami platiteľ dane a daňovník. Predmet dane je na Slovensku nahradený pojmom objekt dane. Význam zostáva rovnaký, ako v Českej republike.⁵

³ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2.

⁴ JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2.

⁵ EuroEkonom.sk: Dane a daňová sústava. *Euroekonom.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.sk/financie/dane/>

Tab. 2: Priame a nepriame dane na Slovensku (Vlastné spracovanie)

PRIAME DANE		NEPRIAME DANE
Dane z príjmov	Dane z majetku	
Daň z príjmov FO	Miestne dane spravované VÚC	Miestne dane spravované obcou
Daň z príjmov PO		
		Daň z pridanej hodnoty Selektívne dane

Do majetkovej dane, ktorá je spravovaná Vyším územným celkom (VÚC) patrí daň z motorových vozidiel. Medzi majetkové dane spravované obcou patrí daň:

- Zo stavieb,
- Z bytov a nebytových priestorov,
- Za psa,
- Za využívanie verejného priestranstva,
- Za ubytovanie,
- Za predajné automaty,
- Za nevýherné hracie automaty,
- Za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta.⁶

Medzi selektívne dane daňovej sústavy Slovenskej republiky patria taktiež dane z liehu, z piva, z vína, z tabaku a tabakových výrobkov, z minerálnych olejov a mazív a okrem toho aj environmentálne dane.⁷

2.1.2 Daň z príjmov fyzických osôb

V rámci oboch krajín, Českej aj Slovenskej republiky platí, že daň z príjmov fyzických osôb je priama daň, ktorej poplatníkom je fyzická osoba, ktorá má na území republiky trvalý pobyt, alebo sa tu obvykle zdržiava (viac ako 183 dní kalendárneho roku).⁸

⁶ EuroEkonom.sk: Dane a daňová sústava. *Euroekonom.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.sk/financie/dane/>

⁷ EuroEkonom.sk: Dane a daňová sústava. *Euroekonom.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.sk/financie/dane/>

⁸ Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky: Občania SR v zahraničí. *Financnasprava.sk* [online]. 2017 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <https://www.financnasprava.sk/sk/obcania/dane/dan-z-prijmov/obcania-sr-v-zahranici>

Predmetom dane FO Českej republiky sú tieto príjmy:

- príjmy zo závislej činnosti (§6 zákona č. 586/1992 Sb.),
- príjmy zo samostatnej činnosti (§7 zákona č. 586/1992 Sb.),
- príjmy z kapitálového majetku (§8 zákona č. 586/1992 Sb.),
- príjmy z nájmu (§9 zákona č. 586/1992 Sb.),
- ostatné príjmy (§10 zákona č. 586/1992 Sb.).⁹

§3 zákona č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov upravuje predmet dane FO Slovenskej republiky takto:

- príjmy zo závislej činnosti (§5 zákona č. 595/2003 Z. z.),
- príjmy z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu a z použitia diela a umeleckého výkonu (§6 zákona č. 595/2003 Z. z.),
- príjmy z kapitálového majetku (§7 zákona č. 595/2003 Z. z.),
- ostatné príjmy (§8 zákona č. 595/2003 Z. z.).¹⁰

2.1.3 Sadzba dane z príjmov FO, sociálne a zdravotné poistenie

Na Slovensku je výška sadzby dane 19% v prípade z tej časti základu dane, ktorá nepresiahne 176,8 násobok sumy platného životného minima vrátane, čo predstavuje 35 022,31 eura. Časť základu dane, ktorá presiahne túto sumu, je podrobená dani z príjmov fyzických osôb vo výške 25%. V oboch prípadoch je základ dane znížený o nezdaniteľné časti a daňovú stratu. Výška osobitnej sadzby dane je 5%. Jedná sa o daň z príjmov zo závislej činnosti vybraných ústavných činiteľov – prezident SR, poslanec NR SR, člen vlády SR, predseda a podpredseda Najvyššieho kontrolného úradu SR.¹¹

Sadzba DPFO v Českej republike činí 15% zo základu dane. V prípade zamestnanca je základom dane superhrubá mzda – hrubá mzda navýšená o sociálne a zdravotné zabezpečenie vo výške 34%. V prípade podnikateľov nie je možné znižovať základ dane o poistné, ktoré platí sám za seba. Základ dane je pre neho zisk bez navýšenia o poistné. Ak nastane situácia, že je príjem fyzickej osoby – podnikateľ aj nepodnikateľ – vyšší než

⁹ Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z príjmov z 20. novembra 1992.

¹⁰ Zákon č. 595/2003 Z. z., o dani z príjmov zo 4. decembra 2003.

¹¹ Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky: Sadzba dane z príjmov fyzickej osoby. *Financnasprava.sk* [online]. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <https://podpora.financnasprava.sk/103952-Sadzba-dane-z-prijmov-fyzickej-osoby>

108 024 CZK, čo je približne 4 001 EUR, jedná sa o solidárne zvýšenie dane, kedy je daň zvýšená o 7 %.¹²

Sociálne a zdravotné poistenie v ČR

Fyzická osoba – zamestnanec, mesačne platí zo svojej mzdy 4,5% zdravotné poistenie a 6,5% sociálne poistenie. Zamestnávateľ platí za zamestnanca sociálne poistenie vo výške 25% a zároveň 9% zdravotné poistenie. Fyzická osoba, ktorá vykonáva závislú činnosť, odvedie do zdravotnej poisťovne 13,5 % zo základu dane a zároveň 29,2 % zo základu dane sociálnej poisťovni. V tomto prípade je vymeriavací základ pre výpočet poistného vo výške 50 % z rozdielu medzi nadobudnutými daňovými príjmami a výdavkami, ktoré boli vynaložené na dosiahnutie týchto príjmov.¹³

Sociálne a zdravotné poistenie na Slovensku

Fyzická osoba - zamestnanec, mesačne odvádza do zdravotnej poisťovne 4 % zo svojej mzdy a zároveň 9,4 % sociálnej poisťovni. Zamestnávateľovi vzniká povinnosť odvádzať za svojich zamestnancov 25,2 % sociálnej poisťovni a 10% zdravotnej poisťovni. Fyzická osoba – podnikateľ, zo svojej mzdy odvedie 47,15 % v rámci týchto povinných odvodov. Z toho plynie 33,15 % sociálnej poisťovni a zvyšok, 14 %, zdravotnej poisťovni.¹⁴

2.2 Systém Miroslava Švarca

Kapitola sa bude zaoberať samotným švaresystémom, jeho vznikom, dokázaním a rozdielmi medzi klasickým pracovnoprávnym vzťah a obchodnoprávnym vzťahom medzi zamestnancom a zamestnávateľom. Budú rozobrané jeho znaky, ale taktiež zákonné znenie nelegálnej práce v rámci oboch krajín.

¹² WoltersKluwer: Vývoj sazby daně z příjmu fyzických osob. *Účetní kavárna.cz* [online]. [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzicky-ch-osob/>

¹³ ŠTOHL, Pavel. *Daně 2016: výklad a praktické příklady*. 5. vydání. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická, 2016. ISBN 978-80-87314-79-1.

¹⁴ BENKO, J. Odvody zamestnanca a zamestnávateľa od 1.1.2016. *Podnikajte.sk* [online]. 2016. [cit. 2016-12-20]. ISSN: 1338-2187. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/dane-a-uctovnictvo/c/2497/category/socialne-a-zdravotneodvody/article/odvody-zamestnanca-2016.xhtml>.

2.2.1 Vznik švarcsystému

Počiatky švarcsystému, alebo inak povedané „zamestnávania na IČO“, siahajú do 90. rokov 20. storočia, kedy kontroverzný podnikateľ Miroslav Švarc našiel cestu pre zamestnávateľa, ako ušetriť na povinných odvodoch – sociálnom a zdravotnom poistení za zamestnanca.¹⁵

Švarc, vyučený tesár, ktorý pracoval v stavebnej firme sa v roku 1989 rozhodol, že sa postaví na vlastné nohy a založil si živnosť. Bohužiaľ, podľa vtedajšej ideológie nesmel nikoho zamestnávať, pretože to bolo považované za vykorisťovanie človeka človekom. Jeho vyjadrenie k tejto téme jasne hovorí o tom, že on tento systém, čiže prácu na zmluvu o dielo, nevymyslel, ale iba pokračoval v tom, čo bolo nastavené za predchádzajúceho režimu.¹⁶

Čoskoro sa však ukázalo, že práve vďaka tomu mala jeho firma obrovský náskok a zároveň úspech oproti konkurencii. Miroslav Švarc vo svojej firme Švarc, s. r. o. zamestnával na živnosť dokonca aj upratovačky a tak jeho odvody na poistnom s rastúcim počtom zamestnancov zostávali stále na nule. Tieto ušetrené peniaze mali v konkurenčnom boji za následok rozhodne výhru pána Švarca, pretože kým konkurencia bojovala s prispôbením sa novému režimu a zmenám, ktoré priniesol, jeho budúcnosť sa zdala byť úspešná a na konci roku 1992 vykazoval miliónový obrat. Robotníci mali veľký záujem pracovať v takejto firme, pretože dostali lepšie zaplatené a naopak odberatelia si ju vyberali kvôli najvýhodnejšej cenovej ponuke.¹⁷

Ešte v roku 1992 politici novelou zákona o zamestnanosti zakázali švarcsystém a to z dôvodu negatívneho dopadu na štátnu pokladnicu, ktorý bol spôsobený výpadkom príjmu do štátneho rozpočtu. Miroslav Švarc však aj naďalej zamestnával na živnostenský list a okrem toho uzatvoril zle postavenú obchodnú zmluvu s nemeckým partnerom, čo ho pripravilo o sto miliónov korún. Jeho vtedajší klienti všetky svoje dohodnuté zákazky

¹⁵ PROCHÁZKA, J. Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“. BusinessInfo.cz [online]. © 1997-2016 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/svarcsystem-nelegalni-prace-pro-armadu-podnikatelu-54429.html>

¹⁶ ŠTĚTKA, J. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě. EKONOM [online]. ©2012 [cit. 2016-10-4]. ISSN: 1213 – 7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjelsvarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

¹⁷ ŠTĚTKA, J. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě. EKONOM [online]. ©2012 [cit. 2016-10-4]. ISSN: 1213 – 7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjelsvarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

zrušili a pán Švarc sa so svojou firmou dostal do finančných problémov a jeho firma skrachovala. Bol obvinený zo sprenevery dávok sociálneho zabezpečenia a v roku 1999 odsúdený na 18 mesiacov bezpodmienečne.¹⁸

2.2.2 Znaky švarcsystému

Švarcsystém je síce od roku 2012 zakázaný, ale problém nastáva v snahe o jeho dokázanie a to z toho dôvodu, že znaky nelegálneho zamestnávania nie sú upravené zákonom. Vychádza sa zo znakov daných judikatúrou, ale aj výkladom pojmu závislá práca. Na to, aby boli podnikatelia obvinení z ilegálneho zamestnávania pritom vôbec nemusia spĺňať všetky podmienky. V takomto prípade sa nedá presne určiť hranica, kedy sa jedná a kedy sa nejedná o švarcsystém, pretože konečným verdiktom je rozhodnutie konkrétneho inšpektora.¹⁹

„Problém tzv. agentúrneho zamestnávania obsahuje skutočnosť, že predošlá úprava obsiahnutá v pôvodnom zákone o zamestnanosti, zákon číslo 1/1992 Sb., prenájom pracovnej sily výslovne neupravovala, ale súčasne ho takisto nezakazovala a z toho vychádza pri posudzovaní tejto otázky takisto Najvyšší správny súd. Ten vychádza aj prevažne z ústavnej zásady, ktorá je súčasťou článku 2 odstavca 4 Ústavy a v článku 2, odstavci 3 Listiny základných práv a slobôd, z ktorej taktiež plynie, že súkromná moc môže činiť všetko, čo nie je zákonom zakázané.“

20

Medzi znaky švarcsystému patrí:

- **vzťah nadriadenosti a podriadenosti** – v prípade, ak SZČO plní bezvýhradne príkazy dané zamestnávateľom, jedná sa o znak švarcsystému. Naopak v rámci obchodno-právneho vzťahu má byť medzi SZČO a firmou rovnocenné postavenie,

¹⁸ PODROUŽEK, J. Benešov ležel Švarcovi u nohou, pak byl ve vězení a žil jako poustevník. IBLESK. [online]. © 2001 – 2016 [cit. 2016-10-6]. Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/fotbal-gambrinus-liga/176974/benesov-lezel-svarcovi-u-nohou-pak-byl-ve-vezeni-a-zil-jako-poustevnik.html>

¹⁹ Podnikatel.cz: Sedm znaků, které prokazují švarcsystém. *Podnikatel.cz* [online]. 2012 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prokazuji-svarcsystem>.

²⁰ KOBÍK, Jaroslav. *Daňový proces: judikatura k problémovým situacím*. Olomouc: ANAG, 2016. Daně (ANAG). ISBN 978-80-7554-029-4.

- **pracovné pomôcky vlastnené zamestnávateľom** – využívanie pracovných nástrojov, ktoré vlastní firma a SZČO nemá pre túto činnosť uzatvorenú zmluvu o prenájme je ďalším dôkazom zamestnávania na IČO,
- **vystupovanie v mene zamestnávateľa** – jednou z povinností SZČO je vystupovanie vo vlastnom mene, čiže v prípade, ak sú využívané vizitky, emailová schránka a pod. v mene zamestnávateľa, jedná sa o znak závislej práce,
- **pravidelné a rovnaké odmeny** – jedná sa o situáciu, kedy SZČO fakturuje zvyčajne raz za mesiac svojmu „zamestnávateľovi“ rovnakú opakujúcu sa čiastku, ale taktiež aj o odmeny v približne rovnakej výške, ktoré sú vyplácané zamestnávateľom, zamestnancom na podobnej pozícii,
- **práca pre jedného zamestnávateľa a zároveň zákaz pre iného** – dlhodobá činnosť pre jedného zamestnávateľa sama o sebe švarcsystém neznamená, avšak v kombinácii so zmluvne stanovenou exkluzivitou sa rozhodne jedná o znak skrytej závislej práce,
- **zodpovednosť za škodu** – SZČO ručí za škodu tretej osobe celým svojim majetkom. Zamestnanec ručí naopak iba do výšky danej zákonom a za zvyšok ručí zamestnávateľ.
- **pracovná doba** – pracovná doba SZČO nemôže byť evidovaná v žiadnej knihe dochádzky, ani presne stanovená,²¹
- **„príliš malá špecializácia** – *Podľa odborníkov platí úmera, že čím menej je činnosť SZČO špecializovaná, tým vyššie je riziko švarcsystému. Čím všeobecnejšie sa teda v zmluvách stanoví činnosť SZČO, tým sa obe strany vystavujú väčšiemu nebezpečeniu. V zmluvách by nemali takisto zaznieť dohody typické pre pracovné zmluvy, napríklad o nároku na platené voľno alebo prekážky v práci na strane SZČO.“*²²

2.2.3 Výhody a nevýhody švarcsystému

Na prvý pohľad môžeme povedať, že využívanie tohto druhu zamestnávania prináša ako zamestnancovi, tak aj zamestnávateľovi iba radu výhod a naopak štát je ten, pre koho je

²¹ KANDLEROVÁ, K. Co je a není švarcsystém. Pohoda.cz [online]. 2013. [cit. 2016-11-14]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/mzdy-a-prace/co-je-a-neni-svarcsystem/>

²² Podnikatel.cz: Sedm znaků, které prokazují švarcsystém. Podnikatel.cz [online]. 2012 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prokazuji-svarcsystem>

švarcsystém nevýhodný. Realita a hlbší rozbor, či prípadné porovnanie so závislou prácou v pracovne právnom vzťahu, sú však odlišné a poukazujú na množstvo nevýhod. Z pohľadu zamestnávateľa neexistuje žiadne negatívum zamestnávania na živnosť, ak neberieme do úvahy možnosť jeho dokázania a hrozba pokuty. Šetrí na vysokých odvodoch zo mzdy, na sociálnom a zdravotnom poistení či na administratíve. Svojemu zamestnancovi neodškodní pracovný úraz, pretože sa na to nevzťahuje zákonné poistenie. V prípade, ak nie je spokojný s vykonanou prácou, môže kedykoľvek prerušiť tento pracovný pomer, pretože sa naň nevzťahuje zákonná ochrana, tak ako to je v pracovnoprávnom vzťahu a odpadá mu náklad vo forme odstupného.²³

Zamestnanec, ktorý vykonáva prácu na základe obchodnej zmluvy, vidí obrovskú výhodu v tom, že dostane lepšie zaplatené, čiže jeho hrubá mzda je oproti zamestnancovi vykonávajúcemu činnosť plynúcu z pracovnej zmluvy, častokrát dvojnásobná. Je treba podotknúť, že aj napriek tomu, že si platí sociálne a zdravotné poistenie sám, stále je to pre neho výhodnejšie, pretože povinné odvody spolu s daňou sú nižšie a zároveň dokáže ušetriť aj na nákladových položkách, ktoré by mu inak boli strhávané z hrubej mzdy. Ďalšou z výhod je pre neho väčšia sloboda, ktorá je upravená len podmienkami vyplývajúcimi z obchodnej zmluvy a je teda len na ňom, s čím súhlasí.²⁴

Na nevýhody, ktoré so sebou prináša nelegálna práca nie je tak často poukávané. Pre zamestnanca, ktorý je zamestnaný na živnosť, to znamená, že prichádza o všetky zamestnanecké výhody plynúce zamestnancom zo zákona. Jedná sa napríklad o zákonnú dovolenku, odstupné, platené pracovné pomôcky alebo prestávky na obed. Okrem toho prichádza taktiež o nárok na zákonnú ochranu v pracovnoprávnom vzťahu a odstupné a v neposlednom rade aj o možnosť obrátiť sa na odbory.²⁵

Zo strany štátu sa jedná o zníženie príjmov plynúcich do štátneho rozpočtu v porovnaní za zamestnanca a živnostníka približne o polovicu, čo v prípade, ak sa jedná o hrubú

²³ IPodnikatel.cz: Švarc systém aneb zaměstnání „na živnostník“. *IPodnikatel.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Prijem-zamestnancu/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnik.html>

²⁴ IPodnikatel.cz: Švarc systém aneb zaměstnání „na živnostník“. *IPodnikatel.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-11-03]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Prijem-zamestnancu/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnik/Vyhody-a-nevyhody-svarc-systemu.html>

²⁵ PODNIKATOR. Výhody, nevýhody švarcsystému a jak se před ním ochránit. *Podnikator.cz* [online]. © 2012 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.podnikator.cz/provoz-firmy/ucetnictvi-a-dane/druhy-pracovniho-pomeru/n:16578/Vyhody-nevyhody-svarc-systemu-a-jak-se-pred-nim-ochranit>

mzdu vo výške 24 tisíc Kč za mesiac, činí za 12 po sebe idúcich mesiacov približne o 80 tisíc Kč menej. Okrem toho sa týmto krokom štát snaží zabrániť vykorisťovaniu zamestnancov, ktorí uzavretím obchodnoprávnej zmluvy prichádzajú o výhody plynúce zo Zákonníka práce, čiže zamestnanecké výhody.²⁶

2.3 Švarcsystém na Slovensku

Podobne ako v Českej republike, aj na Slovensku je švarcsystém považovaný za nelegálnu prácu. Práca na živnosť je na Slovensku vymedzená právnymi predpismi v zákone číslo 311/2001 Z. z. zákonník práce, v zákone 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní, 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce, ale taktiež v §8a odstavci 4 písmeno d) zákona číslo 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a v §26 odstavci 1 písmeno g) zákona číslo 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní.²⁷

Výnimkou je situácia, keď sa jedná o zamestnanie rodinného príslušníka, ktorý je na dôchodku alebo sa sústavne pripravuje na svoje budúce povolanie, čiže má status študenta. V týchto dvoch prípadoch je pre zamestnávateľa lepšie, ak to prekonzultuje s právnikom a vyhne sa tak možným pokutám pri dokázaní švarcsystému.²⁸

2.3.1 Znaky, výhody a nevýhody Švarcsystému na Slovensku

Znaky zamestnávania na živnosť sú totožné so znakmi závislej práce s tým rozdielom, že v tomto prípade sa jedná o dodávateľsko-odberateľský vzťah, kedy je častokrát zamestnanec na žiadosť svojho zamestnávateľa nútený pracovať na živnosť zo strachu straty svojho zamestnania, pretože aj napriek štatistikám, ktoré uvádzajú nízku nezamestnanosť na Slovensku, je realita iná. Znaky závislej práce a nelegálnej práce budú definované v ďalších kapitolách o závislej práci a nelegálnej práci, ale taktiež aj samotná nezamestnanosť.

Na prvý pohľad takisto plynú z toho druhu zamestnávania iba výhody, ale tak ako v Českej republike, tak aj na Slovensku to má podobný dopad na zamestnanca.

²⁶ ROZHLAS. Jiří Berounský: Švarc systém. rozhlas.cz [online]. ©2012 [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/jiri-berounsky-svarc-system--1154442

²⁷ Podnikajte.sk: Kmetíková, A. Je práca „na živnosť“ (švarc systém) legálna? [online]. ©2015 [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/2056/category/zakonne-povinnosti-podnikateľa/article/praca-na-zivnost-legalna.xhtml>

²⁸ Podnikajte.sk: Kmetíková, A. Je práca „na živnosť“ (švarc systém) legálna? [online]. ©2015 [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/2056/category/zakonne-povinnosti-podnikateľa/article/praca-na-zivnost-legalna.xhtml>

Zamestnávateľ platí nižšie odvody a zároveň zamestnanec dostane vyššiu mzdu, ale z tejto mzdy si musí zaplatiť sociálne a zdravotné poistenie, našetriť si na starobný dôchodok a zároveň prichádza o všetky zamestnanecké výhody upravené v zákonníku práce, ako je napríklad dovolenka.²⁹

2.4 Závislá práca, nelegálne zamestnávanie, nelegálna práca a pokuty za preukázanie

Nasledujúca kapitola je zameraná na presné vymedzenie a definovanie závislej práce zákonníkom práce a rozdiely medzi zákonnou úpravou medzi oboma krajinami. Väčší dôraz bude kladený na nelegálnu prácu a jej samotné preukázanie a kroky potrebné k tomu, aby tento proces dokázania nelegálnej práce vôbec začal a v neposlednom rade budú porovnané pokuty a dôsledky v prípade jej dokázania.

2.4.1 Vymedzenie závislej práce

Závislá práca je v ČR vymedzená v Zákonníku práce paragrafom číslo 2 nasledovne: „*Závislou pracou je práca, ktorá je vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, menom zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa a zamestnanec ju pre zamestnávateľa vykonáva osobne. Závislá práca musí byť vykonávaná za mzdu, plat alebo odmenu za prácu, na náklady a zodpovednosť zamestnávateľa, v pracovnej dobe na pracovisku zamestnávateľa, poprípade na inom dohodnutom mieste.*“³⁰

Zároveň „*Závislá práca môže byť vykonávaná výlučne v základnom pracovnoprávnom vzťahu, v prípade, ak nie je upravená zvláštnymi právnymi predpismi. Základnými pracovnoprávnymi vzťahmi podľa tohto zákona sú pracovný pomer a právne vzťahy založené dohodami o prácach konaných mimo pracovný pomer.*“³¹

Slovenská právna úprava definujúca závislú prácu je v porovnaní s tou českou veľmi podobná. Rozsiahlejší je paragraf číslo 3, ktorý hovorí aj o tom, kedy nemôže byť závislá práca vykonávaná.

²⁹ Podnikajte.sk: Kmetíková, A. *Je práca „na živnosť“ (švarc systém) legálna?* [online]. ©2015 [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/2056/category/zakonne-povinnosti-podnikatela/article/praca-na-zivnost-legalna.xhtml>

³⁰ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce z dňa 21. apríla 2006. §2

³¹ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce z dňa 21. apríla 2006. §3

„Závislá práce je práce vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom.“³²

„Závislá práca môže byť vykonávaná výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo výnimočne za podmienok ustanovených v tomto zákone aj v inom pracovnoprávnom vzťahu. Závislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov.“³³

2.4.2 Nelegálna práca

Predtým, než bude definovaná nelegálna práca je potrebné dodať, že síce v Českej republike je upravená paragrafom v zákone, na Slovensku je nelegálnej práci venovaný samotný zákon a to aj napriek tomu, že práve Česká republika je tá, ktorá sa snaží aktívne zamedziť výskytu ilegálneho zamestnávania v podobe rôznych podniknutých krokoch, ako sú napríklad pravidelné kontroly prebiehajúce počas celého roka, či kontroly väčšieho charakteru na štvrťročnej báze. V čom teda spočíva rozdiel a jedinečnosť slovenského zákona o nelegálnej práci a zamestnávaní, ak nie je premietnutý v praxi?

Zákon č. 435/2004 Sb. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov

Nelegálna práca je v českom právnom poriadku definovaná v zákone číslo 435/2004 Sb. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov v jeho ustanovení §5 písmena e). Jej vymedzenie je nasledujúce:

- 1. „Výkon závislej práce fyzickou osobou mimo pracovnoprávny vzťah, alebo*
- 2. Ak fyzická osoba – cudzinec, vykonáva prácu v rozpore s vydaným povolením k zamestnaniu alebo bez tohto povolenia, v prípade, že je podľa tohto zákona vyžadované, alebo v rozpore s modrou kartou; to neplatí v prípade prevedenia na inú prácu podľa § 41 odst. 1 písmena c) zákonníka práce,*
- 3. Ak fyzická osoba – cudzinec vykonáva prácu pre právnickú alebo fyzickú osobu bez platného povolenia k pobytu na území Českej republiky, v prípade, ak je podľa zvláštneho právneho predpisu vyžadované.“³⁴*

³² Zákon č. 311/2001 Z. z., zákonník práce z dňa 2. januára 2001. §2

³³ Zákon č. 311/2006 Z. z., zákonník práce z dňa 2. januára 2001 §3

³⁴ Zákon č. 435/2004 Sb., o zamestnanosti z dňa 13. mája 2004

Zákon 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Predmetom zákona č. 82/2005 Z. z. je vymedzenie nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, ustanovenie zákazu vykonávania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, výkonu kontroly, povinností kontrolného orgánu a postihov za porušenie zákazu nelegálnej práce a zamestnávania.³⁵

„Nelegálna práca je závislá práca, ktorú vykonáva fyzická osoba pre právnickú osobu alebo fyzickú osobu, ktorá je podnikateľom a

a) nemá s právnickou osobou alebo s fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer podľa osobitného predpisu alebo

b) je štátnym príslušníkom krajiny, ktorá nie je členským štátom Európskej únie, iným zmluvným štátom Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskou konfederáciou, alebo osobou bez štátnej príslušnosti (ďalej len „štátny príslušník tretej krajiny“) a nie sú splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa osobitného predpisu.“³⁶

Vymedzenie pojmov podnikateľ, pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer podľa osobitného predpisu či zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, u ktorého nie sú splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa osobitného predpisu sú obsiahnuté v nasledujúcich zákonoch Slovenskej republiky:

- Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov, Obchodný zákonník,
- Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,

³⁵Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005. §1

³⁶ Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005. §2 odst. 1

- § 21 od. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.³⁷

Dôležitý je §2 tohto zákona, ktorý hovorí o situácii, kedy „*práca, ktorú vykonáva pre fyzickú osobu, ktorá je podnikateľom, príbuzný v priamom rade, súrodenec alebo manžel, ktorý je dôchodkovo poistený, je poberateľom dôchodku podľa osobitných predpisov alebo je žiakom, alebo študentom do 26 rokov veku*“ nie je považovaná za výkon nelegálnej práce.³⁸

2.4.3 Nelegálne zamestnávanie

Na Slovensku je okrem nelegálnej práce zákonne vymedzené aj nelegálne zamestnávanie. Zákon č. 85/2005 Z. z., definuje nelegálne zamestnávanie takto:

„*Nelegálne zamestnávanie je zamestnávanie právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, ak využíva závislú prácu:*

- a) fyzickej osoby a nemá s ňou založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer podľa osobitného predpisu,*
- b) fyzickej osoby, má s ňou založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer podľa osobitného predpisu a nesplnila povinnosť podľa osobitného predpisu alebo*
- c) štátneho príslušníka tretej krajiny a nie sú splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa osobitného predpisu.“³⁹*

„*Nelegálne zamestnávanie je aj zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore s osobitným predpisom a ktorý vykonáva závislú prácu.“⁴⁰*

„*Nelegálne zamestnávanie nie je, ak pre fyzickú osobu, ktorá je podnikateľom, vykonáva prácu jeho príbuzný v priamom rade, súrodenec alebo manžel, ktorý je dôchodkovo*

³⁷Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005

³⁸ Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005. §2a odstavec 2

³⁹ Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005. §2 odst.2

⁴⁰ Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005. §2 odst. 3

poistený, je poberateľom dôchodku podľa osobitných predpisov“ alebo je žiakom, alebo študentom do 26 rokov veku. “⁴¹

2.5 Kontrola výkonu nelegálnej práce

Kontrolnými orgánmi nelegálnej práce a zamestnávania na Slovensku sú:

- inšpektoráty práce podľa zákona číslo 125/2006 Z. z.,
- úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podľa zákona č. 5/2004 Z. z.,
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.⁴²

Tieto orgány sú podľa §7 ods. 2 zákona číslo 82 z roku 2005 Z. z. oprávnené uložiť pokutu za nelegálnu prácu, ale zároveň povinné uložiť pokutu za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania podľa §19 ods. 2 zákona č. 125/2006 Z.z. a §68a ods. 1 písm. b) zákon č. 5/2004 Z. z.⁴³

Okrem pokuty za nelegálne zamestnávanie hrozia aj tieto sankcie:

- Neposkytnutie verejných dotácií,
- Neposkytnutie finančných prostriedkov z Európskej únie,
- Vylúčenie z verejného obstarávania.⁴⁴

Pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania je v rozmedzí od 2 000 do 200 000 eur. V prípade, ak zamestnávateľ zamestnáva viacero osôb (minimálne dve), minimálna výška pokuty je 5 000 eur. Slovenská zákonná úprava rieši aj situáciu, kedy sa nepodarí exekučne vymáhať pokutu od dodávateľa služieb využívajúceho nelegálnu prácu SZČO. Jedná sa o prechod povinnosti zaplatiť pokutu, ktorú je povinný zaplatiť odberateľ, ale len v prípade, ak člen štatutárneho orgánu odberateľa, jeho vedúci

⁴¹ Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005. §2a

⁴² Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005. §7 odstavec 2

⁴³ Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny SR: Nelegálna práca a nelegálne zamestnávanie. *Employment.gov.sk* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/vztah-zamestnanca-zamestnavateľa/nelegalna-praca-nelegalne-zamestnavanie/>

⁴⁴ Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny SR: Nelegálna práca a nelegálne zamestnávanie. *Employment.gov.sk* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/vztah-zamestnanca-zamestnavateľa/nelegalna-praca-nelegalne-zamestnavanie/>

zamestnanec či samotný odberateľ, ktorý je živnostníkom, vedel o vykonávaní nelegálnej práce na strane dodávateľa.⁴⁵

V Českej republike je kontrolný orgán:

- Inspektorát práce.⁴⁶

Pokuta za umožnenie výkonu nelegálnej práce, ktorá je udelená právnickej osobe alebo SZČO, je maximálne 10 000 000 czk s tým, že minimálna hodnota je 50 000 czk. V prepočte na eurá sa jedná o hodnoty od 1 851 eur do 370 370 eur. Osoba, ktorá vykonáva nelegálnu prácu môže dostať pokutu do výšky 100 000 czk, čo činí približne 3 700 eur.⁴⁷

Okrem tejto pokuty hrozí ešte riziko domerania nedoplatkov na daniach a penále finančným úradom, ale taktiež aj nedoplatky a penále orgánom sociálneho zabezpečenia a zdravotným poisťovniam za sociálne a zdravotné poistenie.⁴⁸

2.6 Nezamestnanosť

V tretej kapitole je okrajovo spomenutá výška nezamestnanosti a zároveň reakcia zamestnancov v prípade, ak ich zamestnávateľ požaduje vybavenie živnostenského oprávnenia. Na to, aby sme prišli k záveru, ako ovplyvňuje nelegálna práca výšku nezamestnanosti alebo naopak, výška nezamestnanosti sklony k vykonávaniu tohto druhu práce, je potreba zvážiť a vziať do úvahy aj ďalšie aspekty, ktoré výrazne ovplyvňujú nezamestnanosť danej krajiny.

⁴⁵Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny SR: Nelegálna práca a nelegálne zamestnávanie. *Employment.gov.sk* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/vztah-zamestnanca-zamestnavateľa/nelegalna-praca-nelegalne-zamestnavanie/>

⁴⁶ Státní úřad inspekce práce: Kompetence orgánů inspekce práce. *Suip.cz* [online]. ©2017 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z:

http://www.suip.cz/pracovnepravni-vztahy/kompetence-organu-inspekce-prace/#nezavisla_prace

⁴⁷ Zákon č. 435/2004 Sb., o zamestnanosti z dňa 13. mája 2004. §140

⁴⁸ Businessinfo.cz: Procházka, J. Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“ Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“: *Businessinfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/svarcsystem-nelegalni-prace-pro-armadu-podnikatelu-54429.html>

2.6.1 Nezamestnanosť v Českej republike

Grafy a štatistiky uverejnené na webových stránkach Českého štatistického úradu, ktoré sa týkajú nezamestnanosti v krajine majú za rok 2016 klesajúci charakter, čo je dopad rastu domácej ekonomiky, s ktorým je spojený dopyt firiem po nových zamestnancoch, ale zároveň aj sezónnosť, ktorá dopomohla znižovaniu nezamestnanosti v poslednom štvrtroku. Pod výrazom sezónnosť je v tomto prípade myslené na príliv absolventov škôl na úradu práce, čo malo na výšku nezamestnanosti marginálny význam.⁴⁹

Všeobecná miera nezamestnanosti sa dlhodobo pohybuje pod hranicou 10 %, dokonca za rok 2015 klesla na 5 % čo predstavuje menej, než pol milióna nezamestnaných. V decembri 2015 bolo nezamestnaných 483 tis. (6,2 %) a zároveň 102 tis. pracovných miest, čo bolo oproti decembru 2016 o 1 % nezamestnaných viac a o 30 tis. pracovných miest menej.⁵⁰

„Podľa Vejmělka údaje potvrdzujú štrukturálnu nerovnováhu na trhu práce. Súčasní nezamestnaní nie sú ochotní alebo schopní na voľné pracovné miesta nastúpiť. Dôsledkom nedostatku vhodných pracovníkov na trhu sú zvyšujúce sa tlaky na rast miezd.“⁵¹

2.6.2 Výpočet miery nezamestnanosti v ČR

V roku 2013 nastala zmena v sledovaní registrovanej nezamestnanosti novým ukazovateľom s názvom Podiel nezamestnaných osôb. Tento ukazovateľ vyjadruje podiel dosiahnutých uchádzačov o zamestnanie vo veku 15 až 64 rokov zo všetkých obyvateľov v rovnakom veku. Rozdiel medzi ukazovateľom Miery registrovanej nezamestnanosti využívaním do roku 2013 a ukazovateľom Podiel nezamestnaných osôb od roku 2013 je ten, že predchádzajúci ukazovateľ vyjadroval mieru nezamestnanosti ako pomer všetkých

⁴⁹ URBÁNEK, Vladimír. ČR - nezamestnanosť v zari dále poklesla na 5,2%. Kurzy.cz [online]. © 2000 - 2017 [cit. 2017-1-5]. Dostupné z:

<http://www.kurzy.cz/zpravy/408933-cr-nezamestnanost-v-zari-dale-poklesla-na-5-2/>

⁵⁰ Integrovaný potrál MPSV: Vývoj nezamestnanosti od července 2004. Portal.mpsv.cz [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z:

https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?_piref37_240420_37_240419_240419.next_page=%2Findex.do&_piref37_240420_37_240419_240419.statse=200000000011&_piref37_240420_37_240419_240419.statk=200000000017&_piref37_240420_37_240419_240419.send=send&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=200000000018&_piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=L&_piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=1000&ok=Vybrat

⁵¹ České Noviny: Nezamestnanosť v zari klesla na 5,2 %, pribýlo voľných miest. Ceskenoviny.cz [online]. 2016 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-v-zari-klesla-na-5-2-pribylo-volnych-mist/1402272>.

dosiahnutých uchádzačov o zamestnanie iba k ekonomicky aktívnym osobám. Výsledky ukazovateľa miery registrovanej nezamestnanosti sa s podielom nezamestnaných osôb nedajú porovnávať práve kvôli spomínanému odlišnému výpočtu. Na stránkach ministerstva práce a sociálnych vecí je dostupný prepočet miery nezamestnanosti podľa podielu nezamestnaných osôb od roku 2005. Tento prepočet potvrdzuje vyššie uvedené tvrdenie, že miera nezamestnanosti má dlhodobu klesajúcu charakter. ⁵²

2.6.3 Dopad nezamestnanosti na švarcsystém v ČR

V Českej republike je približne 400 tisíc nezamestnaných a približne 150 tisíc voľných pracovných miest. Predstavuje to situáciu, kedy tak, ako bolo spomenuté v predchádzajúcej kapitole, zamestnávateľa majú problém obsadiť pracovné miesta kvalifikovanými ľuďmi alebo nezamestnaní nie sú ochotní pracovať a do práce nenastúpia. Tento jav vedie k zvyšovaniu mzdy ponúkanej za danú pracovnú pozíciu. Zamestnanci sú v situácii, kedy si môžu vyberať medzi zamestnávateľmi, môžu si diktovať podmienky či odmietnuť prácu pre konkrétneho zamestnávateľa. To znamená, že v tomto čase, by mal byť výskyt švarcsystému v Českej republike minimálny.

Na základe Ročnej súhrnej správy o výsledkoch kontrolných akcií uskutočnených inšpekciou práce v roku 2015 verejne dostupnej na stránkach Štátneho úradu inšpekcie práce (ŠÚIP) je mnou vyvodený výsledok dopadu nezamestnanosti na švarcsystém odpovedajúci realite. V tejto správe je podrobne rozobraný kontrolný systém v kapitole číslo 27 s názvom Kontrola nelegálneho zamestnávania občanov ČR a cudzincov.

V ročnej správe je uvedené, že švarcsystém v Českej republike nepredstavuje zásadný problém, dokonca počet občanov ČR pracujúcich na základe obchodnoprávneho vzťahu má klesajúcu tendenciu. Problém však nastáva s nelegálnym zamestnávaním cudzincov – štátnych príslušníkov krajín mimo EU. V roku 2015 bolo ŠÚIP odhalených 858 prípadov, kedy bola nelegálna práca vykonávaná cudzincami, z toho v 190 prípadoch sa jednalo o švarcsystém. V percentuálnom vyjadrení to činí 22% a toto číslo sa oproti minulým rokom zvyšuje. V ČR sa skutočne jedná o problém s vysokým podielom cudzincov majúcich živnostenské oprávnenie, najčastejšie sa jedná o štátnych

⁵²Integrovaný portál MPSV: Zmena metodiky ukazateľa registrované nezamestnanosti. *Portal.mpsv.cz* [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky

príslušníkov Vietnamu, ktorí dokonca nie sú schopní komunikovať v českom jazyku a nemajú zodpovedného príslušného zástupcu ovládajúceho český jazyk. Napriek tomuto problému majú vietnamskí občania živnostenské oprávnenie.⁵³

2.6.4 Nezamestnanosť na Slovensku

Oproti Českej republike má Slovensko vyššiu nezamestnanosť, ktorá sa dlhodobo pohybuje nad hranicou 10 %. Za rok 2015 bolo evidovaných 350 tisíc uchádzačov o zamestnanie a 23 tisíc pracovných miest. Miera evidovanej nezamestnanosti dosahovala hodnotu 11,5 % a zároveň miera nezamestnanosti z celkového počtu uchádzačov 13,15 %. V porovnaní s Českou republikou, kde bolo približne 5 uchádzačov na jedno pracovné miesto, pripadlo za tento rok na Slovensku 15 uchádzačov na jedno pracovné miesto.⁵⁴

2.6.5 Miera evidovanej nezamestnanosti a miera nezamestnanosti z celkového počtu uchádzačov na Slovensku

Miera nezamestnanosti podľa ekonóma Róberta Sulíka sa vo všeobecnosti posudzuje ako pomer všetkých osôb, ktoré si hľadajú prácu, čiže nezamestnaných voči celkovej pracovnej sile.⁵⁵

Je však dôležité vedieť, z ktorých údajov sa pri výpočte vychádza, aby bol výsledok správne interpretovaný a zároveň posúdená relevantnosť týchto údajov. Pri skúmaní miery evidovanej nezamestnanosti sa vychádza z administratívnych údajov z evidencie úradov práce. Je vyjadrená ako podiel evidovaných nezamestnaných na ekonomicky aktívnom obyvateľstve s tým, že do evidovaného nezamestnaného nespádajú osoby evidované na úradoch práce po dobu dlhšiu než 6 mesiacov. Zároveň údaje o ekonomicky aktívnom obyvateľstve sú vypočítané na začiatku kalendárneho roka a platné po celý rok. Miera nezamestnanosti z celkového počtu uchádzačov berie do úvahy nielen

⁵³ Státní úřad inspekce práce: Roční souhrnná zpráva o výsledcích kontrolních akcí provedených inspekcí práce za rok 2015. *Suip.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ff052a3c86273e3ed0bcaab9504b0042/rocní-souhrnna-zprava-o-vysledcich-kontrolnich-akci-provedenych-inspekci-prace-v-roce-2015.pdf

⁵⁴ ÚPSVaR: Vyhodnotenie uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce za rok 2015. *Upsvar.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: http://www.upsvar.sk/buxus/docs/statistic/aotp_2015/Vyhodnotenie_AOTP_2015.pdf

⁵⁵ Sulik: Ekonomika, ekonomická situácia a ekonomické údaje vybraných krajín. Oldweb-sulik.sk [online]. ©2012-2016 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://ekonomika.oldweb-sulik.sk/ekonomicky-slovník/nezamestnanost-unemployment/>

evidovaných, ale aj neevidovaných nezamestnaných a vychádza z údajov z prieskumu domácností. Tento spôsob je využívaný Eurostatom, ale aj Štatistickým úradom Slovenskej republiky.⁵⁶

2.6.6 Dopad nezamestnanosti v tieňovej ekonomike na Slovensku

Situácia na Slovensku je oproti tej v Českej republike výrazne horšia, aj napriek tomu, že miera nezamestnanosti za posledné dva roky klesá. Tým, že je na Slovensku vyšší počet nezamestnaných a relatívne nízky počet pracovných miest, zamestnanci nie sú v pozícii, kedy si môžu vybrať pre koho chcú pracovať, ale sú v pozícii, že sú vd'ачní za akúkoľvek prácu, ktorá im pokryje životné náklady. Tento stav vedie k núteným živnostiam a vykonávaniu práce na čierno, čiže výskyt tieňovej ekonomiky narastá a pre Slovenskú republiku predstavuje čoraz väčší problém. Spolu s nezamestnanosťou je dôležité uviesť aj to, že zmena výšky zamestnanosti na Slovensku neodpovedá poklesu nezamestnanosti, pretože v prípade poklesu nezamestnanosti, by mala zamestnanosť rásť.

Doc. PhDr. Rastislav Bednárík, CSc uvádza v práci Nedeklarovaná práca na Slovensku že najväčším motívom v prípade čoraz väčšieho výskytu nelegálnej práce je zníženie nákladov. Zamestnávateľ musí zamestnancovi zaplatiť mzdu, z ktorej platí vysoké poistné, ale okrem iného prispieva do fondov, ktoré tvoria 35 % z miezd. Tým pádom prepustí zamestnanca kvôli vysokým nákladom, ale zároveň zamestná nového zamestnanca na živnosť a svoje náklady tak zníži. V prípade zamestnanca je motívom zvýšenie príjmu, pretože väčšina zamestnancov je lákaná na vidinu navýšenia hrubej mzdy, ale bohužiaľ nevedia, aké nevýhody to so sebou prináša.⁵⁷

Na tento problém upozorňuje aj Róbert Sulík, ktorý na svojich webových stránkach upozorňuje na zvýšenie odvodov do zdravotného poistenia, čo bol jeden z následkov zvyšovania evidovaných nezamestnaných, ktorým v tomto prípade zdravotné poistenie platil štát.⁵⁸

⁵⁶Sociálna politika: Kapitola 2. Zamestnanosť, nezamestnanosť a pracovnoprávne vzťahy. *Socialnapolitika.eu* [online]. ©2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z:

<http://www.socialnapolitika.eu/index.php/2-zamestnanost-nezamestnanost-a-pracovnopravne-vztahy/>

⁵⁷ Bednárík, R.: Nedeklarovaná práca na Slovensku. Prieskum názorov a postojov pracovníkov verejnej správy. *Ceit.sk* [online]. 2014 [cit. 2017-05-02]. Dostupné z:

http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2014/Bednarik/2170_bednarik.pdf

⁵⁸Sulík: Prečo na Slovensku rástla nezamestnanosť a zároveň zamestnanosť súčasne? *Http://ekonomika.oldweb-sulik.sk* [online]. 2013 [cit. 2017-05-02]. Dostupné z:

<http://ekonomika.oldweb-sulik.sk/preco-na-slovensku-rastla-nezamestnanost-a-zaroven-zamestnanost/>

3 ANALYTICKÁ ČASŤ

Tretia časť bakalárskej práce je zameraná na podrobné členenie a príspevky zamestnancov, zamestnávateľov a samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré sú buď odvádzané nimi alebo v prípade zamestnancov z ich miezd, do troch útvarov.

3.1 Priblíženie do problematiky živnosti vs. zamestnania

Živnosť je pojem, ktorý sa spája s vykonávaním sústavnej činnosti fyzickou alebo právnickou osobou. Táto činnosť musí byť vykonávaná samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť a zároveň za účelom dosahovania zisku a ďalších podmienok ustanovených živnostenským zákonom.

Táto zákonná definícia živnosti je upravená v zákone číslo 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, ktorý bol prijatý v roku 1991 Federálnym zhromaždením Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky.

Za posledné roky pribúda čoraz viac ľudí zakladajúcich si živnosť s vidinou získania lepších peňazí a zlepšenia úrovne života. V skutočnosti však nemyslia na to, že byť živnostníkom nie je len o tom, že si môžu dovoliť pracovať kedy chcú, čo je jedna z veľkých výhod oproti závislej činnosti, ale aj o povinnostiach voči úradom, ktoré ako zamestnanci riešiť nemusia, pretože to za nich vyrieši zamestnávateľ.

Tento nárast je ovplyvnený hlavne tou finančnou stránkou, pretože zamestnávatelia týmto ušetria značné čiastky, s ktorými naopak musia počítať, ak by s fyzickou osobou uzavreli pracovnú zmluvu. Na Slovensku je tento fakt ovplyvnený aj vyššou zamestnanosťou, ktorá je z časti dôvodom takýchto rozhodnutí.

3.1.1 Porovnanie výšky sadzby dane fyzickej osoby

Sadzba dane na Slovenku je oproti Českej republike vyššia, avšak iba v percentuálnom zobrazení. Čo je dôležitejšie je fakt, že na Slovensku sa platí vyššia daň z nižšej hranice príjmu v porovnaní s Českou republikou. Avšak problém je, že určiť na základe sadzby dane výšku zdanenia nie je možné, pretože obe krajiny majú odlišný systém počítania miezd, odlišne uplatňovanú nezdaniteľnú časť. Je teda nemožné usúdiť, že na základe percentuálneho vyjadrenia sa majú živnostníci v Českej republike, a zároveň aj zamestnanci, lepšie než na Slovensku. Tabuľka vyjadruje čísla, ktoré sú verejne dostupné

a ktoré nám výšku zdanenia ukážu až na konkrétnych príkladoch v návrhovej časti bakalárskej práce.

Tab. 3: Porovnanie výšky sadzby dane z príjmu fyzických osôb (Vlastné spracovanie)

	ČR CZK	ČR EUR	SR EUR
Sadzba dane z príjmu fyzických osôb v %	15		19
Sadzba solidárneho zvýšenia dane v %	7		6
Hranica príjmu solidárneho zvýšenia dane v peňažných jednotkách za rok	1 296 288	48 011	35 022,31
Nezdaniteľná časť základu dane	24 840	920	3 803,33

3.2 Sociálne poistenie

Sociálne poistenie zamestnancov je odvádzané zamestnávateľom do príslušnej sociálnej poisťovne, pod ktorú spadá. Zákon ukladá zamestnávateľovi povinnosť vypočítať sociálne (pozn. takisto aj zdravotné poistenie) a odvieť ho na účet príslušnej okresnej správy sociálneho zabezpečenia v lehote od 1. do 20. dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca, počas ktorého mu vznikla táto povinnosť.

3.2.1 Česká republika

Sociálne poistenie je v Českej republike členené na tri časti. Jedná sa o príspevok na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie a taktiež príspevok na politiku štátnej zamestnanosti, pričom prevažnú časť sociálneho poistenia tvorí práve dôchodkové poistenie. Zamestnanec prispieva iba na dôchodkové poistenie, ale naopak, zamestnávateľ odvádza za svojich zamestnancov aj nemocenské poistenie a prispieva na politiku štátnej zamestnanosti.

V prípade, ak by zamestnávateľ odviezol a zrazil zo mzdy zamestnanca vyššiu sumu, než je zamestnanec a zamestnávateľ povinný zaplatiť, je táto suma považovaná za preplatok na sociálnom poistení a OSSZ tento preplatok vráti zamestnávateľovi buď na jeho žiadosť

alebo na základe zistenia tejto skutočnosti počas vykonanej kontroly. Zamestnávateľ má zároveň povinnosť vrátiť tento preplatok zamestnancovi.

Samostatne zárobkovo činná osoba, teda živnostník, prispieva iba na dôchodkové poistenie a príspevok na štátnu politiku zamestnanosti. Maximálnym vymeriavacím základom pre výpočet sociálneho poistenia je 48 násobok priemernej mzdy, ktorý je za rok 2016 48 011 EUR. Minimálny ročný vymeriavací základ pre výpočet je 25% z priemernej mzdy za rok 2016, ktorá dosahovala výšku 1000 EUR za mesiac. Minimálny ročný vymeriavací základ je teda 3 000 EUR (81 024kč). Raz ročne má povinnosť podať prehľad o príjmoch a výdavkoch, spravidla je lehota maximálne mesiac po tom, kedy uplynie doba podania daňového priznania k dani z príjmu. To znamená, že ak nemá predĺženú lehotu na jeho podanie, tak tento prehľad musí podať k 1.5., respektíve 2.5. kvôli štátnemu sviatku.

Povinná účasť samostatne zárobkovo činných osôb na dôchodkovom poistení sa rozlišuje podľa toho, či sa jedná o hlavnú alebo vedľajšiu samostatnú zárobkovú činnosť. Pre osobu, ktorá vykonáva hlavnú samostatnú zárobkovú činnosť nie je stanovená hranica príjmu pre vznik povinnej účasti na dôchodkovom poistení a to z toho dôvodu, že je povinná podieľať sa na dôchodkovom poistení počas celej doby, kedy vykonáva túto činnosť a to aj napriek tomu, ak by vykazovala stratu.

Základ dane samostatne zárobkovo činných osôb vykonávajúcich vedľajšiu činnosť pre vznik povinnej účasti na tomto poistení je 2400 EUR. Podmienkou je, aby táto osoba vykonávala vedľajšiu činnosť počas celého kalendárneho roku, to jest 12 kalendárnych mesiacov. Za každý mesiac, v ktorom túto činnosť nevykonávala sa od čiastky 2 400 EUR odpočítava 200 EUR.

Tab. 4: Sadzby sociálneho poistenia v ČR (Vlastné spracovanie)

	Zamestnávateľ	Zamestnanec	SZČO
Dôchodkové poistenie	21,5 %	6,5 %	28 %
Príspevok na štátnu politiku zamestnanosti	1,2 %	0 %	1,2 %
Nemocenské poistenie	2,3 %	0 %	0 %
Sociálne poistenie celkom	25 %	6,5 %	29,2 %

Náklady zamestnávateľa na svojho zamestnanca, ktorý vykonáva závislú činnosť sú v rámci sociálneho poistenia vo výške 25 % z jeho hrubej mzdy. Ak by sa teda zamestnávateľ rozhodol ísť legálnou cestou, každý zamestnanec ho bude stáť 25 % z jeho mzdy, ktorú mu za vykonanú prácu zaplatí, ale taktiež bude mať vyššie náklady spojené s nástupom do zamestnania v podobe komplikovanejšej administratívy, ktoré nie sú vyčísliteľné a určené ako priemerné, pretože je to v každej spoločnosti individuálne.

Tab. 5: Porovnanie výšky sadzieb sociálneho poistenia v ČR (Vlastné spracovanie)

Odvody sociálneho poistenia za zamestnanca a zamestnávateľa celkom	Odvody sociálneho poistenia za samostatne zárobkovo činnú osobu
31,5 %	29,2 %

Porovnanie percentuálneho vyjadrenia odvodov na sociálne poistenie je rozdielne o 2,3 %, čo je v podstate zanedbateľná čiastka v percentuálnom vyjadrení, s tým rozdielom, že zamestnávateľ, tak ako už je uvedené na začiatku tejto podkapitoly, nemá náklady spojené so zamestnávaním, okrem teda vyplácania mzdy, ktorú musí vyplácať aj zamestnancovi.

3.2.2 Slovenská republika

Sociálne poistenie na Slovensku tvorí starobné poistenie, invalidné, nemocenské, úrazové, garančné, poistenie v nezamestnanosti a rezervný fond solidarity. Zamestnanec

však prispieva iba do 4 z nich, a to konkrétne na starobné poistenie, invalidné, nemocenské a poistenie v nezamestnanosti.

Odvody samostatne zárobkovo činnnej osoby plynú do rovnakých druhov sociálneho poistenia ako u zamestnanca, s tým rozdielom, že živnostník neprispieva na poistenie v nezamestnanosti, ktoré je pre neho dobrovoľným príspevkom, ale prispieva na rezervný fond solidarity. Tak ako v Českej republike, aj na Slovensku tvorí prevažnú časť príspevok na starobné poistenie. Minimálnym základom samostatne zárobkovo činnnej osoby, z ktorého sa vypočítava záloha na sociálne poistenie je suma 429 EUR ročne. Maximálny základ je desaťnásobkom minimálneho základu, čiže 4 290 EUR za rok.

Tab. 6: Sadzby sociálneho poistenia na Slovensku v % (Vlastné spracovanie)

	Zamestnávateľ	Zamestnanec	SZČO
Starobné poistenie	14	4	18
Invalidné poistenie	3	3	6
Rezervný fond solidarity	4,75		4,75
Nemocenské poistenie	1,4	1,4	4,4
Poistenie v nezamestnanosti	1	1	
Úrazové poistenie	0,8		
Garančné poistenie	0,25		
Sociálne poistenie celkom	25,20	9,4	33,15

Výška odvodov plynúcich sociálnej poisťovni z pracovnoprávneho vzťahu je na úrovni 34,6 percenta. Živnostník v tomto prípade zaplatí menej iba o 1,5 percenta.

Tab. 7: Porovnanie výšky sadzieb sociálneho poistenia na Slovensku

Odvody sociálneho poistenia za zamestnanca a zamestnávateľa celkom	Odvody sociálneho poistenia za samostatne zárobkovo činnú osobu
34,6 %	33,15 %

3.3 Zdravotné poistenie

Spôsob výpočtu a odvodu zdravotného poistenia u zamestnanca a zamestnávateľa je rovnaký ako spôsob výpočtu a odvodu sociálneho poistenia. Zamestnávateľ má teda povinnosť vypočítať a odviesť zdravotné poistenie za zamestnanca do 20. dňa v mesiaci nasledujúcom po mesiaci, za ktorý vznikla táto povinnosť.

V prípade, ak sa jedná o pracovnoprávny vzťah, čiže je vykonávaná závislá činnosť, zamestnávateľ v Českej republike odvádza za svojho zamestnanca 9% z hrubej mzdy a zároveň strháva z jeho mzdy 4 %. Na Slovensku je zo strany zamestnanca poistné v rovnakej percentuálnej výške, ale zamestnávateľ odvádza o 1 % viac v porovnaní s Českou republikou.

Samostatne zárobkovo činné osoby na Slovensku sú povinné prispievať 14 % výškou do zdravotnej poisťovne, čo je v porovnaní s Českom o 0,5 % viac.

Tab. 8: Porovnanie výšky sadzieb zdravotného poistenia v ČR a na Slovensku v % (Vlastné spracovanie)

	Zamestnávateľ	Zamestnanec	Živnostník
Slovenská republika	10	4	14
Česká republika	9	4	13,5

Mesačne tak plynie do zdravotnej poistenie celkovo 14 % z pracovnoprávneho pomeru na Slovensku a 13 % v Česku. Rozdiel medzi príjmom zdravotnej poisťovne od živnostníka a zamestnanca je v percentuálnej výške zanedbateľný, pretože sa líši iba v Českej republike a to výškou 0,5 percenta.

Podobne, ako je to so sociálnym poistením, tak aj tu je potrebné podotknúť, že percentuálne vyjadrenie výšky odvodov síce dokáže teoreticky zhodnotiť výšku zaťaženia mzdy zamestnanca a fyzickej osoby – podnikateľa, ale tak ako už bolo spomenuté v predchádzajúcich kapitolách, nie je možné porovnávať na základe tohto ukazovateľa, ktorá krajina je na tom lepšie.

3.4 Mzda a jej výpočet

Mzda je pre zamestnanca odmenou za jeho vykonanú prácu vyplácaná mesačne, v mesiaci, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom prácu vykonával. Jej výška môže byť odlišná pre dvoch zamestnancoch s rovnakou hrubou mzdou, pretože sa od nej odpočítavajú odpočítateľné položky ako je napríklad zľava na poplatníka, na dieťa, na študenta a podobne. Pri porovnaní miezd v Česku a na Slovensku je dôležité brať do úvahy hlavne spôsob výpočtu a nielen percentuálne vyjadrenie dane z príjmu fyzických osôb či odvodov na sociálne a zdravotné poistenie.

3.4.1 Spôsob výpočtu mzdy v Českej republike

Hrubá mzda predstavuje mzdu, z ktorej sa zamestnancovi vypočítavajú odvody do sociálnej a zdravotnej poisťovne a takisto výška dane z príjmu fyzických osôb. Sociálne a zdravotné poistenie sa vypočítava priamo z výšky hrubej mzdy, ale v prípade dane z príjmov je potrebné vypočítať takzvanú superhrubú mzdu. Táto superhrubá mzda je hrubá mzda navýšená o sociálne a zdravotné poistenie platené zamestnávateľom, čiže o 34 %. Každý poplatník dane z príjmu má nárok na uplatnenie zľavy dane z príjmu, ktorá je vo výške 920 EUR (24 840kč) za rok. V nasledujúcej tabuľke je kvôli lepšej prehľadnosti spracovaný postup výpočtu.

Tab. 9: Vzorec výpočtu hrubej mzdy v ČR (Vlastné spracovanie)

HRUBÁ MZDA	
SUPERHRUBÁ MZDA	hrubá mzda x 1,34 (hrubá mzda navýšená o SP a ZP za zamestnávateľa)
- Sociálne poistenie	6,5 % z hrubej mzdy
- Zdravotné poistenie	4 % z hrubej mzdy
- Daň z príjmu	15 % zo superhrubej mzdy
+ Zľava na poplatníka	920 EUR za rok (24 840kč)
= ČISTÁ MZDA	

Po vypočítaní superhrubej mzdy a následne odvodov do sociálnej a zdravotnej poisťovne odpočítame tieto odvody z hrubej mzdy zamestnanca. Následne od čísla, ktoré dostaneme odpočítame taktiež daň a k nej v podstate pripočítame zľavu na poplatníka. V prípade, ak zamestnanec nie je poberateľom iných dávok, neodvádza zo mzdy rôzne súdom určené poplatky, ktoré sú strhávané priamo zamestnávateľom, je toto výsledné číslo jeho čistou mzdou. Od nej však ešte zamestnávateľ odpočítava príspevok na stravovanie, zo zákona to je 45 %, ak zamestnávateľ neprispieva dobrovoľne vyššou čiastkou než je 55 % z ceny stravného.

3.4.2 Spôsob výpočtu mzdy na Slovensku

Vzorec na výpočet mzdy je oproti Českej republike odlišný v tom, že napríklad nezdaniteľná časť základu dane – tzn. zľava na poplatníka, nie je odpočítaná z už vypočítanej dane, ale je odpočítaná z hrubej mzdy. Okrem toho sa daň nepočíta z hrubej mzdy zvýšenej o zdravotné a sociálne poistenie, ale iba z hrubej mzdy. Na pohľad to vyzerá, že to znamená oveľa nižšie platenie daní na Slovensku, ale na druhej strane sadzba dane z príjmu fyzických osôb je vyššia o 4 percentá, čo znamená, že ten rozdiel nie je až taký výrazný.

Tab. 10: Vzorec výpočtu hrubej mzdy na Slovensku (Vlastné spracovanie)

HRUBÁ MZDA	
- Sociálne poistenie	9,4 % z hrubej mzdy
- Zdravotné poistenie	4 % z hrubej mzdy
= Základ dane pred odpočítaním NČZD	
- Nezdaniiteľná časť základu dane	3803,33 EUR
= Základ dane po odpočítaní NČZD	
- Daň z príjmu fyzických osôb	19 % z (HM – SP – ZP - NČZD)
= ČISTÁ MZDA	

Z hrubej mzdy je vypočítané sociálne a zdravotné poistenie, po ktorého odpočítaní dostaneme základ dane pred odpočítaním nezdaniteľnej časti základu dane. Z neho sa odpočíta nezdaniteľná časť základu dane a nasleduje výpočet dane z príjmu, ktorá je vo výške 19 %. Zo základu dane po odpočítaní NČZD odpočítame aj výslednú daň a dostaneme čistú mzdu. Jedná sa taktiež o typ zamestnanca, ktorý nepoberá žiadne iné dávky. Ďalšie kroky, to znamená stravné, súdne poplatky a podobne, sú rovnako ako v Českej republike strhávané z tejto čistej mzdy, čiže je to individuálne.

3.4.3 Rozdiel vo výpočte

V predchádzajúcich podkapitolách je vysvetlený rozdiel medzi výpočtom oboch miezd. V podstate hlavným a podstatným rozdielom, tak ako už bolo spomenuté, je uplatnenie zľavy na poplatníka a následný výpočet dane. Okrem toho je rozdiel aj vo výpočte dane z príjmu fyzických osôb zo závislej činnosti, ktorá je v Česku počítaná zo zvýšenej hrubej mzdy, tzv. superhrubej mzdy.

Obr. 1: Rozdiel vo výpočte hrubej mzdy v ČR a na Slovensku (Vlastné spracovanie)

3.4.4 Samostatne zárobkovo činná osoba

Výška odvodov a dane z príjmu fyzických osôb zo samostatnej činnosti závisí na výške príjmu, ktorý dosiahla táto fyzická osoba. Na daň z príjmu fyzických osôb má vplyv aj spôsob uplatňovania nákladov, keďže tie vstupujú do základu dane. Samostatne zárobkovo činná osoba si môže uplatniť náklady buď formou paušálu, kedy sa jedná o percentuálnu výšku z príjmov, ktorá má maximálnu hraničnú hodnotu, alebo takisto si od príjmov môže odpočítať skutočné náklady. Na to, aby si odpočítala skutočné náklady potrebuje viesť presnú daňovú evidenciu, kedy pri paušále stačí viesť evidenciu príjmov a pohľadávok. Uplatniť paušálne výdaje je pre samostatne zárobkovo činnú osobu jednoduchšie a častokrát aj výhodnejšie, pretože paušálne výdaje môžu byť vyššie než skutočné.

V Českej republike je percentuálna výška uplatnenia paušálnych výdavkov rozdelená do troch úrovní podľa typu živností:

- 80 % z príjmov nadobudnutých z poľnohospodárskej výroby, z remeselnej živnosti, lesného a vodného hospodárstva a ostatných príjmov súvisiacich s poľnohospodárstvom,
- 60 % si môžu uplatniť fyzické osoby, ktoré vykonávajú voľnú, koncesovanú alebo viazanú živnosť,

- 40 % z dosiahnutých príjmov si uplatnia fyzické osoby, ktoré vykonávajú túto činnosť na základe osobitných (zvláštnych) predpisov, pretože tento druh živnosti neexistuje, jedná sa napríklad o funkciu daňových poradcov, advokátov a podobne,
- 30 % z príjmov z prenájmu majetku, ktorý je zaradený ako obchodný majetok.

Na Slovensku si fyzická osoba – podnikateľ, môže uplatniť 40 % zo svojich príjmov pre všetky druhy živností.

Porovnanie maximálnej možnej výšky uplatnenia paušálu zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tab. 11: Porovnanie výšky paušálnych výdavkov (Vlastné spracovanie)

Česká republika			Slovenská republika	
Výška v %	Výška v CZK	Výška v EUR	Výška v %	Výška v EUR
80	1 600 000	59 260	40	5 400
60	1 200 000	44 444		
40	800 000	29 630		
30	600 000	22 222		

Základ dane, ktorý je pre fyzickú osobu – podnikateľa kľúčovým prvkom vo výpočte, dostaneme tak, že od celkových príjmov odpočítame výdavky uplatňované jedným z dvoch spomenutých spôsobov.

V Českej republike je pracovanie so základom dane ako podkladom pre výpočet dane z príjmu a poistného jednoduchšie než ako to je v porovnaní so Slovenskom. Daň z príjmu zo samostatnej činnosti sa vypočíta priamo z neho vo výške 15 percent. Na výpočet poistného je potrebné vziať do úvahy iba polovicu, čiže 50 % zo základu dane. V prípade, ak je táto časť nižšia než minimálny vymeriavací základ, živnostník je nútený platiť minimálne odvody, čiže sa počíta s týmto minimálnym vymeriavacím základom.

Živnostník vykonávajúci samostatnú činnosť na Slovensku je povinný odvádzať 19 % zo základu dane daňovému úradu ako platca dane z príjmu fyzických osôb, ktorý je

rozdielom príjmov dosiahnutých z podnikania a výdavkov vynaložených na túto činnosť a zároveň znížený o sociálne poistenie, zdravotné poistenie a nezdaniteľnú časť základu dane. Podobný spôsob výpočtu je aj u zamestnanca, ktorý vykonáva závislú činnosť. Problém nastáva pri výpočte odvodov do sociálnej a zdravotnej poisťovne, na ktorý nestačí aktuálny vymeriavací základ, ale je potrebné pracovať so základom dane 2 roky dozadu, pričom tento základ dane je uvedený v riadku číslo 43 daňového priznania k dani z príjmov fyzických osôb typu B. Táto zmena vo výpočte je od roku 2013, čiže to znamená, že v roku 2016 pracujeme so základom dane z roku 2014. V prípade, ak sa jedná o samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá túto činnosť začala vykonávať v roku 2016, jej odvody do zdravotnej poisťovne sú minimálne, to znamená 60,06 EUR za mesiac. Sociálne poistenie v tomto prípade neplatí, to je povinné až po prvom roku podnikania, ak bola prekročená hranica príjmu, z ktorého je samostatne zárobkovo činná osoba povinná platiť sociálne poistenie. V roku 2016 to bolo 5 148 EUR. Ak samostatná činnosť bola vykonávaná v roku 2014, prípadne už pred rokom 2014, vychádza sa z údajov z tohto roku. Minimálny vymeriavací základ je rovnaký pre zdravotné aj sociálne poistenie, ktorý je 50 % z priemernej mzdy za rok 2014. Výška tejto mzdy je 858 EUR, čiže tento základ je 429 EUR. Maximálnym vymeriavacím základom je 5-násobok priemernej mzdy, ktorý predstavuje 4 290 EUR.

Vymeriavací základ zdravotného poistenia a sociálneho poistenia za rok 2016 teda vypočítame tak, že základ dane z riadku číslo 43 daňového priznania za rok 2014, nezníženého o platby poisťného, podelíme počtom mesiacov, v ktorých bola činnosť vykonávaná a určeným koeficientom za daný rok, ktorý je 1,486.

4 NÁVRHOVÁ ČASŤ

V tejto tretej, poslednej časti práce, je spracovaný výpočet modelových situácií dvoch povolání, ktorých vykonávanie a druh pracovného pomeru je najčastejšie prikláňaný k porušeniu zákonných podmienok a k výkonu nelegálnej práce. Jedná sa o prácu murára a prácu realitného makléra. Je poukázané na rozdiely vo výške zdanenia a platbe poistného medzi pracovnoprávnym a obchodnoprávnym vzťahom v rámci oboch krajín a taktiež na náklady zamestnávateľa spojené so zamestnávaním.

Vo všetkých prípadoch sa jedná o osobu, ktorá si uplatňuje iba základnú zľavu na dani z príjmov, čiže zľavu na poplatníka (pozn. na Slovensku sa jedná o nezdanieľnú časť základu dane na poplatníka). Zaokrúhľovanie nie je brané do úvahy, pretože pri prepočte z českej koruny na eurá by bolo neobjektívne. Pracuje sa teda s hodnotami zaokrúhlenými na dve desatinné miesta bez ohľadu na zákonné podmienky. Zaokrúhliť hodnotu na celé koruny hore v Českej republike, a zároveň rovnakú hodnotu zaokrúhliť na celé eurá hore na Slovensku nie je možné, ak očakávame najpresnejšie výsledky. Už samotný prepočet mien je zaokrúhlený na spomínané dve desatinné miesta.

Mzda je priemerná za obe republiky. Aj napriek realite, že tí, ktorí sú zamestnávaní ako samostatne zárobkovo činné osoby, spravidla dostávajú vyššiu hodinovú mzdu, prípadne odmenu za vykonanú prácu, sa táto skutočnosť nebrala do úvahy, pretože by nebolo možné porovnať skutočné rozdiely vo výške zdanenia a platenia odvodov.

Samostatne zárobkovo činné osoby uplatňujú výšku nákladov paušálom v percentuálnej hodnote príslušajúcej danej živnosti. Murár v Česku podniká na základe remeselnej živnosti, z ktorej si môže uplatniť maximálne 80 % zo svojich dosiahnutých príjmov. Realitný maklér maximálne 60 % z výšky príjmov, ktoré dosiahol za rok 2016. Na Slovensku je jednotná percentuálna sadzba, ktorá sa rovná 40 % z dosiahnutých príjmov. Maximálne hranice sú spracované v podkapitole číslo 3.4.4.

Z dôvodu potrebných výpočtov za rok 2014, ktoré sú kľúčové pre živnostníka na Slovensku, je modelový príklad vytvorený tak, že živnosť bola založená v roku 2014. Slovenská fyzická osoba, podnikateľ, v prvom roku podnikania neplatila žiadne sociálne poistenie, pretože toto poistenie je v prvom roku nepovinné a povinným sa stáva až v druhom roku podnikania. Zdravotné poistenie v roku 2014 je vo výške minimálnych odvodov, ktoré je zo zákona povinné od začiatku vykonávania živnosti. Ako bolo

vysvetlené v predchádzajúcej kapitole, táto zmena platí od roku 2013 a berie sa do úvahy základ dane z pred dvoch rokov z riadku číslo 43. Riadok číslo 43 daňového priznania k dani z príjmu fyzických osôb typu B je rozdiel medzi dosiahnutými príjmami a vynaloženými nákladmi za rok 2014 bez odpočítania sociálneho a zdravotného poistenia. Oba modelové príklady sú nastavené tak, že príjem živnostníka sa od roku 2014 nezmenil. Živnostníci nie sú platcami dane z pridanej hodnoty.

4.1 Modelový príklad murár

Priemerná mzda murára za obe krajiny je 790 EUR za mesiac, čo je za rok 9 480 EUR. Poplatník dane z príjmu si uplatňuje základnú zľavu na poplatníka, nemá deti, neuplatňuje zľavu na manželku. Tento príjem neprekračuje hranicu príjmu, z ktorého sa platí solidárna daň. V oboch prípadoch, zamestnanec aj živnostník odvádzajú 15 % na daň z príjmu fyzických osôb v Česku a 19 % na Slovensku.

4.1.1 Pracovnoprávny vzťah v Českej republike

Daň z príjmu predstavuje 15 % zo superhrubej mzdy, čiže hrubej mzdy navýšenej o 34 %, čo je výška sociálneho a zdravotného poistenia za zamestnávateľa. Od tejto dane je odpočítaná zľava na poplatníka, ktorá za rok 2016 činí 920 EUR, v českých korunách 24 840. Výsledná čiastka je daň z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti.

Tab. 12: Daň z príjmu FO - príjem zo ZČ murára v ČR (Vlastné spracovanie)

Výpočet dane z príjmu zo závislej činnosti	
Hrubá mzda	9 480,00 €
Základ dane z príjmu zo závislej činnosti	12 703,20 €
ZD po zaokrúhlení	12 700,00 €
Daň z príjmu zo závislej činnosti	1 905,00 €
Daň z príjmu zo ZČ po odčítaní zľavy na dani	985,00 €

Ak od hrubej mzdy odpočítame daň, dostaneme výšku 8 495 EUR, ktorá ešte nepredstavuje čistú mzdu. Od nej musí byť odpočítané povinné poistené.

Okrem dane z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti platí zamestnanec sociálne a zdravotné poistenie. Toto poistenie je počítané z jeho hrubej mzdy, ktorá nie je navýšená o 34 % tak, ako to bolo pri dani z príjmu.

Tab. 13: Sociálne poistenie z príjmu murára zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Sociálne poistenie	
Vymeriavací základ pre sociálne poistenie	9 480,00 €
Sociálne poistenie za zamestnanca	616,20 €
Sociálne poistenie za zamestnávateľa	2 370,00 €
Sociálne poistenie celkom	2 986,20 €

Vymeriavací základ je rovnaký tak ako pre zamestnanca, tak aj pre zamestnávateľa, ktorý ale odvádza sociálnej poisťovni 25 %, čo je o 18,5 % viac, než zamestnanec, ktorému je strhávaných iba 6,5 %. V tomto prípade zamestnanec zaplatí 616,20 EUR zo svojej mzdy. Zo mzdy zníženej o daň z príjmu odpočítame príspevok na sociálne poistenie a dostaneme výšku 7 878,80 EUR. O výške sociálneho poistenia, ktorú zaplatí zamestnávateľ, hovoríme ako o nákladoch zamestnávateľa na zamestnanca. Tieto činia v prípade zamestnaného murára 2 370 EUR ročne.

Zdravotné poistenie má rovnaký charakter ako sociálne poistenie. Zamestnanec si hradí 4 % zo svojej hrubej mzdy a zamestnávateľ má náklady vo výške 9 % z hrubej mzdy svojho zamestnanca.

Tab. 14: Zdravotné poistenie z príjmu murára zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Zdravotné poistenie	
Vymeriavací základ pre zdravotné poistenie	9 480,00 €
Zdravotné poistenie za zamestnanca	379,20 €
Zdravotné poistenie za zamestnávateľa	853,20 €
Zdravotné poistenie celkom	1 232,40 €

4 % z 9 480 EUR je 379,20 EUR ročne pripísaných na účet zdravotnej poisťovne, v ktorej je zamestnanec poistený. Je potrebné dodať, že zdravotné poistenie je tak ako v Českej republike, tak aj na Slovensku povinné. Zamestnávateľove náklady vo výške 9 % predstavujú 853,20 EUR ročne. Ak teda z HM zníženej o daň a sociálne poistenie

odpočítame aj zdravotné poistenie, dostaneme výšku 7 499,60 EUR. V prepočte na menu Českej republiky to činí 202 489,20 CZK. V nasledujúcej tabuľke je zobrazený výpočet ČM zamestnanca.

Tab. 15: Čistá mzda murára zo ZČ v ČR

Čistá mzda	
Hrubá mzda	9 480,00 €
Sociálne poistenie za zamestnanca	616,20 €
Zdravotné poistenie za zamestnanca	379,20 €
Daň z príjmu zo závislej činnosti	985,00 €
Čistá mzda	7 499,60 €

Náklady zamestnávateľa na jedného zamestnanca s hrubou mzdou 9 480 EUR činia za rok 3 233,20 EUR. Práve toto číslo je dôvod, kvôli ktorému zamestnávateľa požadujú od svojich zamestnancov prácu na živnosť. Ak totiž zvýšia mesačnú mzdu napríklad o 200 EUR, ročne to bude 2 400 EUR, čo je stále o približne 830 EUR menej, než ročné náklady na zamestnanca, s ktorým uzavrel pracovnoprávny vzťah.

4.1.2 Obchodnoprávny vzťah v Českej republike

Výšku základu dane, z ktorého sa daň z príjmu fyzických osôb zo samostatnej činnosti vypočíta, dostaneme tak, že od príjmov odpočítame výdavky. Paušálne výdavky vo výške 80 % z dosiahnutých príjmov sú 7 584 EUR. Zdaniteľný príjem je teda po odpočítaní paušálu rovný 1 896 EUR, z ktorého je vypočítaná daň 15 %. Výsledná daň je rovná nule, pretože zľava na poplatníka bola vyššia, než vypočítaná daň.

Tab. 16: Daň z príjmu FO murára zo SČ v ČR

Výpočet dane z príjmu zo samostatnej činnosti	
Základ dane z príjmu zo samostatnej činnosti	1 896,00 €
ZD po zaokrúhlení	1 890,00 €
Daň z príjmu zo samostatnej činnosti	283,50 €
Daň z príjmu zo SČ po odčítaní zľavy na dani	0,00 €

Murár je povinný vypočítať a odvieť zo svojej mzdy taktiež sociálne a zdravotné poistenie. Je to výhoda a uľahčenie práce pre zamestnávateľa, ktorý má jednoduchšiu administratívu a táto povinnosť je prenesená na fyzickú osobu – podnikateľa. Vymeriavací základ je 50 % zo základu dane. Už samotný základ dane je nižší než minimálny vymeriavací základ dane, a keďže sa jedná o hlavnú činnosť, minimálny vymeriavací základ je teda 3 000 EUR, čo je 81 024 CZK za rok 2016. Z neho sa vypočíta hodnota odvodov do sociálnej poisťovne.

Tab. 17: Sociálne poistenie murára zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Sociálne poistenie	
Základ dane	3 000,00 €
Dôchodkové poistenie 28 %	840,00 €
Príspevok na politiku zamestnanosti 1,2 %	36,00 €
Celková výška sociálneho poistenia	876,00 €

Živnostník zaplatí za sociálne poistenie ročne 876 EUR v prípade, ak jeho príjem je 9 480 EUR ročne a uplatňuje paušálne výdavky.

Zdravotné poistenie sa taktiež platí v minimálnej hodnote, pretože výška základu dane je nižšia než minimálny základ dane, čiže znovu nie je potrebné brať do úvahy 50 % zo základu dane. Minimálny vymeriavací základ dane pre výpočet zdravotného poistenia je 6 001 EUR, čo je v prepočte na české koruny 162 033. Z tejto hodnoty je 13,5 % rovných sume 810 EUR.

Tab. 18: Zdravotné poistenie murára zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Zdravotné poistenie	
Základ dane	6 001,00 €
Zdravotné poistenie 13,5%	810,00 €
Celková výška zdravotného poistenia	810,00 €

Celkovo zaplatí samostatne zárobkovo činná osoba na poistnom 1 686 EUR za rok z príjmu 9 480 EUR a pri paušálnych výdavkoch 80 %. Daň je nulová.

4.1.3 Porovnanie modelového príkladu murár v Českej republike

U samostatne zárobkovo činnnej osoby je v podstate čistý príjem vo výške 210 EUR, čo je z tabuľky hodnota čistého príjmu znížená o paušálne výdavky, ktoré dosahovali 7 584 EUR. Keďže skutočné výdavky nie sú známe, reálny čistý príjem živnostníka je preto považovaný za 7 794 EUR. V Českej republike zaplatil zamestnanec o 985 EUR na dani viac, o 259,80 EUR menej ako odvody za sociálne poistenie a o 430,80 EUR menej za zdravotné poistenie. Celkový jeho príjem je však nižší o 294 EUR v porovnaní so živnostníkom. Okrem toho náklady zamestnávateľa na tohto zamestnanca sú ročne vo výške 3 223 CZK, čo je sociálne a zdravotné poistenie.

Tab. 19: Porovnanie odvodov do SP a ZP a dane z príjmu FO v ČR (Vlastné spracovanie)

	SZČO	Zamestnanec	Zamestnávateľ
Hrubý príjem	9 480,00 €	9 480,00 €	
Daň z príjmu	0 €	985,00 €	
Sociálne poistenie	876,00 €	616,20 €	2 370,00 €
Zdravotné poistenie	810,00 €	379,20 €	853,20 €
Čistý príjem / Náklady	7 794,00 €	7 499,60 €	3 223,00 €

4.1.4 Pracovnoprávny vzťah na Slovensku

K tomu, aby sme boli schopní vypočítať daň zamestnanca – murára na Slovensku, musíme vedieť najprv výšku sociálneho a zdravotného poistenia. Tie následne odpočítame od výšky mzdy 9 480 EUR a uplatníme nezdaniteľnú časť základu dane. Z toho vypočítame 19 % daň z príjmu fyzických osôb zo závislej činnosti.

Tab. 20: Sociálne poistenie murára zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie)

Výpočet sociálneho poistenia	
Základ dane pre sociálne poistenie	9 480,00 €
Sociálne poistenie pre zamestnanca	891,12 €
Sociálne poistenie pre zamestnávateľa	2 388,96 €
Sociálne poistenie celkom	3 280,08 €

Zamestnanec zo svojej mzdy zaplatí 9,4 % vo výške 891,12 EUR sociálnej poisťovni. Z tejto mzdy plynú zamestnávateľovi náklady na sociálne poistenie vo výške 25,2 % za rok 2016, čo je 2 388,96 EUR. Do zdravotnej poisťovne odvedie zamestnávateľ 10 % a zamestnancovi strhne 4 %. V eurách to je 948 EUR ročne a 379,20 EUR za rok.

Tab. 21: Zdravotné poistenie murára zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie)

Výpočet zdravotného poistenia	
Základ dane pre zdravotné poistenie	9 480,00 €
Zdravotné poistenie pre zamestnanca	379,20 €
Zdravotné poistenie pre zamestnávateľa	948,00 €
Zdravotné poistenie celkom	1 327,20 €

Po vypočítaní odvodov na poistné, je teda možné vypočítať daň murára na Slovensku. Nezdaniateľná časť základu dane je za rok 2016 3 803,33 EUR.

Tab. 22: Daň z príjmu FO murára zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie)

Výpočet dane zo závislej činnosti	
Hrubá mzda	9 480,00 €
Základ dane	8 209,68 €
Základ dane po odpočítaní NČZD	4 406,35 €
Daň z príjmu	837,21 €

Základ dane podliehajúci dani z príjmu fyzických osôb zo závislej činnosti je 4 406,35 EUR pri dosiahnutom ročnom príjme 9 480 EUR. Z toho je výsledná daň 19 % vo výške 837,21 EUR.

4.1.5 Obchodnoprávny vzťah na Slovensku

Paušálne výdavky vo výške 3 792 EUR sú z príjmu 9 480 EUR pod maximálnou hranicou, ktorá je 5 400 EUR. V roku 2014 sú minimálne odvody do zdravotnej poisťovne pre začínajúceho murára, vykonávajúceho svoju prácu na živnosť, vo výške 56,35 EUR za mesiac. Na ročnej báze to predstavuje výšku 676,6 EUR. Do sociálnej poisťovne nie je povinný odvádzať žiadne mesačné preddavky, pretože ako bolo spomenuté na začiatku kapitoly, v prvom roku podnikania je príspevok na sociálne poistné dobrovoľný. Rozdiel medzi príjmami a výdavkami je 5 688 EUR.

Tab. 23: Daň z príjmu FO murára zo SČ na Slovensku v roku 2014(Vlastné spracovanie)

Príjmy	9 480,00 €
Výdavky	3 792,00 €
Zdravotné poistenie	676,20 €
Základ dane (riadok číslo 43)	5 011,80 €
Nezdaniteľná časť	3 803,33 €
Základ dane po odpočítaní NČZD	1 208,47 €
Daň z príjmu 19 %	229,61 €

V roku 2014 zaplatil murár daň vo výške 229,61 EUR. Základ dane, ktorý je označený ako základ dane z riadka číslo 43 daňového priznania je vo výške 5 011,80 EUR. K nemu sa pripočíta zaplatené poistné a dostaneme čiastkový základ dane, s ktorým sa pracuje v roku 2016 pri počítaní odvodov do sociálnej a zdravotnej poisťovne.

Výška paušálnych výdavkov sa oproti roku 2014 nijako nezmenila a aj v roku 2016 zostala na hranici 40 % z dosiahnutých príjmov, maximálne 5 040 EUR. Čiastkový základ dane je súčet hodnôt 5 011,80 EUR a 676,20 EUR. Podelí sa počtom mesiacov, kedy fyzická osoba vykonávala samostatnú činnosť v danom roku a koeficientom 1,486.

Tab. 24: SP a ZP murára zo SČ na Slovensku za rok 2016(Vlastné spracovanie)

Vymeriavací základ		318,98 €
Minimálny vymeriavací základ		429,00 €
Nemocenské	4,40 %	18,88 €
Starobné	18 %	77,22 €
Invalidné	6 %	25,74 €
Rezervný fond	4,75 %	20,38 €
Spolu	33,15 %	142,21 €
Sociálne poistenie za rok		1 706,56 €
Zdravotné poistenie	14 %	60,06 €
Zdravotné poistenie za rok		720,72 €
Poistné za rok celkom		2 427,28 €

Vymeriavací základ tak dosiahol hodnotu iba 318,98 EUR, čo je menej než je minimálna hranica vymeriavacieho základu za rok 2016. V tomto prípade sa teda vypočítava poistné z minima, čo je za rok 2016 429 EUR ročne. Sociálne poistenie murára je za rok 1 706,56 EUR a zdravotné poistenie 720,72 EUR. Celkovo odvedie do poisťovní 2 427,28 EUR za rok 2016.

Pri výpočte dane z príjmu sa vychádza z hodnôt z roku 2016.

Tab. 25: Daň z príjmu FO murára zo SČ na Slovensku v roku 2016 (Vlastné spracovanie)

Základ dane z riadka číslo 43	3 260,72 €
Nezdaniteľná časť základu dane	3 803,33 €
Základ dane po odpočítaní nezdaniteľnej časti	- €
Výsledná daň 19%	- €

Výsledná daň murára za rok 2016 pri dosiahnutom príjme 9 480 EUR je nulová, pretože jeho základ dane je nižší než nezdaniteľná časť základu dane, ktorú má zo zákona nárok si uplatniť.

4.1.6 Porovnanie modelového príkladu murár na Slovensku

Na Slovensku je z pohľadu osoby, ktorá prácu vykonáva a dostáva za to peňažnú odmenu, výhodnejšie byť zamestnancom, pretože pri príjme 9 480 EUR je jeho čistý príjem vyšší

o 319,75 EUR než príjem samostatne zárobkovo činnej osoby. Reálny čistý príjem samostatne zárobkovo činnej osoby je vo výške 7 052,72 EUR, pretože výška skutočných nákladov nie je známa pri použití paušálneho spôsobu uplatnenia výdavkov. Z pohľadu zamestnávateľa je to však nevýhodné a to presne z toho istého dôvodu ako v Českej republike. Administratíva je náročnejšia a k tomu náklady na jedného zamestnanca, ktorému zaplatí za vykonanú prácu 9 480 EUR za rok, vo výške 3 336,96 EUR. Tieto náklady predstavujú povinné poistené zaplatené zamestnávateľom z hrubej mzdy zamestnanca. Ak by teda s touto rovnakou mzdou uprednostnil živnostníka, ušetril by si tieto pomerne vysoké náklady. Presne to je dôvod, kvôli ktorému si zamestnávateľ dovoľí ponúknuť živnostníkom viac a uprednostniť ich.

Tab. 26: Porovnanie odvodov do SP a ZP a dane z príjmu FO murára na Slovensku (Vlastné spracovanie)

	SZČO	Zamestnanec	Zamestnávateľ
Hrubý príjem	9 480,00 €	9 480,00 €	
Daň z príjmu	0 €	837,21 €	
Sociálne poistenie	1 706,56 €	891,12 €	2 388,96 €
Zdravotné poistenie	720,72 €	379,20 €	948,00 €
Čistý príjem / Náklady	7 052,72 €	7 372,47 €	3 336,96 €

4.2 Modelový príklad realitný maklér

Priemerná mzda realitného makléra sa v Českej a Slovenskej republike pohybuje vo výške 1 350 EUR za mesiac. Za rok teda zamestnanec a aj živnostník majú príjem vo výške 16 200 EUR. Ani na tento príjem sa nevzťahuje solidárna daň, pretože je nižší než minimálna hranica, ktorá je v Českej republike 48 011 EUR ročne a na Slovensku 35 022,31 EUR. Aj v tomto modelovom príklade si realitný maklér uplatní len zľavu na poplatníka, nemá žiadne deti a neuplatňuje zľavu na manželku.

4.2.1 Pracovnoprávny vzťah v Českej republike

15 % - ná daň z príjmu fyzických osôb sa vypočíta z výšky 21 708 EUR, čo je výška superhrubej mzdy a od nej sa následnej odpočíta zľava na poplatníka vo výške 920 EUR za rok. Výsledkom je daň, ktorú musí zamestnanec zaplatiť. Je odvodená

zamestnávateľom na príslušný účet finančnej správy, čiže zamestnancovi takto nevznikajú žiadne povinnosti s výpočtom a odvodom tejto dane.

Tab. 27: Daň z príjmu FO realitného makléra zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Výpočet dane z príjmu zo závislej činnosti	
Hrubá mzda	16 200,00 €
Základ dane z príjmu zo závislej činnosti	21 708,00 €
ZD po zaokrúhlení	21 700,00 €
Daň z príjmu zo závislej činnosti	3 255,00 €
Daň z príjmu zo ZČ po odčítaní zľavy na dani	2 335,00 €

Základ dane, z ktorého je vypočítaná daň, sa rovná hodnote 21 700 EUR. Daň je vo výške 3 255 EUR a po odpočítaní zľavy na poplatníka sa jej hodnota zníži na 2 335 EUR za rok 2016.

Tab. 28: Sociálne poistenie realitného makléra zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Sociálne poistenie	
Vymeriavací základ pre sociálne poistenie	16 200,00 €
Sociálne poistenie za zamestnanca	1 053,00 €
Sociálne poistenie za zamestnávateľa	4 050,00 €
Sociálne poistenie celkom	5 103,00 €

Vymeriavacím základom pre výpočet sociálne aj zdravotného poistenia je hrubá mzda zamestnanca. Sociálne poistenie je vo výške 1 053 EUR ročne, čo je 6,5 % z hrubej mzdy. Zdravotné poistenie je strhávané zamestnancovi zo mzdy vo výške 4 %, ktorá dosahuje za rok 648 EUR z hrubej mzdy 16 200 EUR. Zamestnávateľ má povinnosť, danú zákonom, vypočítať a odvieť toto poistenie na príslušný účet zdravotnej poisťovne a sociálnej poisťovne. Jeho náklady na zamestnanca, okrem príslušnej mzdy, sú vo výške 5 508 EUR za rok, z čoho je 4 050 EUR sociálne poistenie a zvyšných 1 458 EUR predstavuje zdravotné poistenie.

Tab. 29: Zdravotné poistenie realitného makléra zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Zdravotné poistenie	
Vymeriavací základ pre zdravotné poistenie	16 200,00 €
Zdravotné poistenie za zamestnanca	648,00 €
Zdravotné poistenie za zamestnávateľa	1 458,00 €
Zdravotné poistenie celkom	2 106,00 €

Čistá mzda, ktorá je pripísaná zamestnancovi na účet je rovná hrubej mzde, z ktorej sú strhnuté odvody do poisťovní a taktiež daň. Realitný makléř taktiež nemá žiadne iné výdavky, ktoré by mu musel zamestnávateľ strhnúť z jeho mzdy ešte predtým, než zadá prevodný príkaz v banke.

Tab. 30: Čistá mzda realitného makléra v ČR

Čistá mzda	
Hrubá mzda	16 200,00 €
Sociálne poistenie za zamestnanca	1 053,00 €
Zdravotné poistenie za zamestnanca	648,00 €
Daň z príjmu zo závislej činnosti	2 335,00 €
Čistá mzda	12 164,00 €

Celkovo po odpočítaní všetkých vyššie zmienených odvodov zostane zamestnancovi 12 164 EUR. Zamestnávateľ má ročné náklady vo výške jeho hrubej mzdy, čiže 16 200 EUR a k tomu zaplatené sociálne a zdravotné poistenie, v zmienenej výške 5 508 EUR. Celkové náklady na jedného zamestnanca sú v tomto prípade v hodnote 21 708 EUR za rok. Ak by zamestnávateľ dal prednosť živnostníkovi a vyfakturoval mu za odvedenú prácu o 200 EUR mesačne viac, náklady na prácu by činili 18 600 EUR, ale zároveň by ušetril výšku príspevku do poisťovní. Jeho náklady by boli nižšie o približne 3 108 EUR za rok.

4.2.2 Obchodnoprávny vzťah v Českej republike

Živnosť realitného makléra spadá ešte v roku 2016 do kategórie voľnej živnosti, v ktorej je výška paušálnych výdavkov 60 % z dosiahnutých príjmov. 60 % z príjmu 16 200 EUR za rok je 9 720 EUR. Je to stále menej, než je maximálna hranica 44 444 EUR. Výdavky realitného makléra tak za rok 2016 predstavujú 9 720 EUR. Rozdiel medzi príjmami a výdavkami je rovný sume 6 480 EUR a základom dane pre jej výpočet.

Tab. 31: Daň z príjmu FO realitného makléra zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Výpočet dane z príjmu zo samostatnej činnosti	
Základ dane z príjmu zo samostatnej činnosti	6 480,00 €
ZD po zaokrúhlení	6 480,00 €
Daň z príjmu zo samostatnej činnosti	972,00 €
Daň z príjmu zo SČ po odčítaní zľavy na dani	52,00 €

Vypočítaná daň z príjmu je vyššia, než zľava na poplatníka vo výške 920 EUR. Po jej odpočítaní je teda výsledná splatná daň z príjmu v hodnote 52 EUR.

50 % zo základu dane je suma 3 240 EUR, ktorá je vyššia, než minimálna hranica, z ktorej sa vypočítavajú preddavky na sociálne poistenie, avšak neprevyšuje maximálnu hranicu, to znamená, že je použitá na výpočet poistného vo výške 29,2 %.

Tab. 32: Sociálne poistenie realitného makléra zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Sociálne poistenie	
Základ dane	3 240,00 €
Dôchodkové poistenie 28 %	907,20 €
Príspevok na politiku zamestnanosti 1,2 %	38,88 €
Celková výška sociálneho poistenia	946,08 €

Živnostník je povinný vypočítať a odvieť výšku preddavkov na sociálne poistenie na príslušný účet sociálnej poisťovne. Pri uplatnení paušálnych výdavkov v roku 2016 sú náklady realitného makléra na sociálne poistenie vo výške 946,08 EUR. Jedna dvanástina z tejto sumy musí byť pripísaná na účet Štátnej sociálnej správy a zabezpečenia k 20. dňu v mesiaci.

Suma 3 240 EUR ako vymeriavací základ nie je dostačujúca, pretože minimálny vymeriavací základ, ktorý slúži na výpočet výšky zdravotného poistenia, je 6 001 EUR za rok. Aj napriek tomu, že medzi príjmom murára a príjmom realitného makléra je rozdiel približne 6 500 EUR, obaja budú platiť rovnako vysoké preddavky na zdravotné poistenie, ktoré je 13,5 % z minimálneho vymeriavacieho základu.

Tab. 33: Zdravotné poistenie realitného makléra zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie)

Zdravotné poistenie	
Základ dane	6 001,00 €
Zdravotné poistenie 13,5%	810,00 €
Celková výška zdravotného poistenia	810,00 €

Jedna dvanástina z ročnej výšky zdravotného poistenia musí byť taktiež pripísaná na účet zdravotnej poisťovne k 20. dňu v mesiaci. Výška ročných preddavkov zdravotného poistenia je 810 EUR z príjmu živnostníka 16 200 EUR pri uplatňovaní 60 %-ných paušálnych výdavkov .

4.2.3 Porovnanie modelového príkladu realitný maklér v Českej republike

Čistý príjem samostatne zárobkovo činnnej osoby je suma 4 671,92 EUR, ktorá vyjadruje hodnotu čistého príjmu uvedeného v nasledujúcej tabuľke a zníženého o výšku paušálnych výdavkov, ktoré v roku 2016 dosiahli výšku 9 720 EUR. Z dôvodu neznámych skutočných výdavkov a použiteľnosti paušálu je za reálny čistý príjem realitného makléra považovaná suma 14 391,92 EUR. Zamestnanec zaplatil na dani z príjmu o 2 283 EUR viac než živnostník, čo je jeden z dôvodov, prečo jeho čistý príjem je o 2 227,92 EUR nižší. Výška zdravotného poistenia je vyššia o 106,92 EUR, ale naopak, odvody do sociálnej poisťovne sú nižšie o 162 EUR. Znamená to, že v konečnom dôsledku je živnostník ten, kto zaplatí poistné zo svojho príjmu vyššie, avšak iba o 55,08 EUR. Zamestnávateľ má náklady na zamestnanca s príjmom 16 200 EUR v celkovej hodnote 5 508 EUR, ktorú tvorí sociálne poistenie vo výške 4 050 EUR a zdravotné poistenie vo výške 1 458 EUR. V tomto prípade je teda s rastúcim príjmom výhodnejšie založiť si živnosť. Samozrejme, ak by zamestnávateľ navýšil odmenu živnostníka, tak by stúpila jeho daň z príjmu, taktiež výška poistného, čiže v konečnom dôsledku by možno

skončil na rovnakej, ak nie nižšej úrovni, ako zamestnanec, a to s čistým príjmom pod hranicou 12 000 EUR.

Tab. 34: Porovnanie modelového príkladu realitný maklér v ČR (Vlastné spracovanie)

	SZČO	Zamestnanec	Zamestnávateľ
Hrubý príjem	16 200,00 €	16 200,00 €	
Daň z príjmu	52,00 €	2 335,00 €	
Sociálne poistenie	946,08 €	1 053,00 €	4 050,00 €
Zdravotné poistenie	810,00 €	648,00 €	1 458,00 €
Čistý príjem	14 391,92 €	12 164,00 €	5 508,00 €

V prípade, ak by sme chceli dostať presnú hodnotu čistého príjmu, musel by živnostník viesť daňovú evidenciu. Pri využití paušálu je však jeho čistý príjem stále vyšší, než príjem zamestnanca, aj napriek rastúcej daňovej povinnosti a zvyšujúcim sa platbám sociálneho poistenia. Ak je jeho odmena zvýšená maximálne o 4 800 EUR (400 EUR mesačne), tak zaplatí zdravotné poistenie v minimálnej hodnote, pretože nie je prekročená hranica minimálneho vymeriavacieho základu. Zamestnávateľ je v tomto prípade v situácii, kedy aj napriek zvýšeným nákladom za odmenu práce, stále ušetrí na celkových nákladoch, pretože za zamestnanca pri odmene nižšej o 4 800 EUR, zaplatí o 708 EUR viac za poistné v porovnaní so zvýšenou odmenou za prácu živnostníka.

4.2.4 Pracovnoprávny vzťah na Slovensku

Výpočet čistej mzdy na Slovensku je odlišný, tak ako už bolo spomenuté v predchádzajúcich kapitolách. Najprv je potrebné vypočítať sociálne a zdravotné poistenie za zamestnanca, ktoré je vo výške 9,4 % a 4 % z hrubej mzdy. Hrubá mzda realitného makléra za rok 2016 je 16 200 EUR. Z tejto mzdy sa platí daň vo výške 19 %.

Tab. 35: Sociálne poistenie realitného makléra zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie)

Výpočet sociálneho poistenia	
Základ dane pre sociálne poistenie	16 200,00 €
Sociálne poistenie pre zamestnanca	1 522,80 €
Sociálne poistenie pre zamestnávateľa	4 082,40 €
Sociálne poistenie celkom	5 605,20 €

Zo hrubej mzdy 16 200 EUR je strhnutých zamestnancovi 1 522,80 EUR za rok 2016 do sociálnej poisťovne. 25,5 % z tejto mzdy predstavuje náklad zamestnávateľa, ktorý zaplatí sociálnej poisťovni za realitného makléra, s ktorým uzavrel pracovný pomer. Zamestnávateľ je povinný za svojho zamestnanca výšku poistného vypočítať a odviesť ju na príslušný účet sociálnej poisťovne v lehote do 20. dňa v nasledujúcom mesiaci. Zamestnancovi túto hodnotu strhne z jeho mzdy.

Zdravotné poistenie má rovnaký charakter výpočtu a spôsob platenia ako sociálne poistenie. Jeho výška je 14 % z hrubej mzdy, z toho 4 % je časť, o ktorú je znížená hrubá mzda zamestnanca a zvyšných 10 % sú náklady zamestnávateľa.

Tab. 36: Zdravotné poistenie realitného makléra zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie)

Výpočet zdravotného poistenia	
Základ dane pre zdravotné poistenie	16 200,00 €
Zdravotné poistenie pre zamestnanca	648,00 €
Zdravotné poistenie pre zamestnávateľa	1 620,00 €
Zdravotné poistenie celkom	2 268,00 €

V roku 2016 sú celkové preddavky na zdravotné poistenie v hodnote 2 268 EUR. 648 EUR je čiastka uhradená zamestnancom a 1 620 EUR je výška spomínaných nákladov zamestnávateľa.

Základ dane slúžiaci na výpočet dane z príjmu je výška hrubej mzdy znížená o zaplatené poistné. Ten sa ešte zníži o nezdaniteľnú časť základu dane v hodnote 3 803,33 EUR a až potom je vypočítaná samotná daň. Keďže zamestnanec neuplatňuje ďalšie, uplatniteľné, zľavy, je táto hodnota pre neho výslednou daňou, ktorá mu je strhnutá z hrubej mzdy.

Tab. 37: Daň z príjmu FO realitného makléra zo ZČ (Vlastné spracovanie)

Výpočet dane zo závislej činnosti	
Hrubá mzda	16 200,00 €
Základ dane	14 029,20 €
Základ dane po odpočítaní NČZD	10 225,87 €
Daň z príjmu fyzických osôb	1 942,92 €

V roku 2016 zaplatí zamestnanec na dani z príjmu fyzických osôb sumu 1 942,92 EUR pri dosiahnutom príjme 16 200 EUR. Náklady zamestnávateľa sú, okrem tejto hrubej mzdy, vo výške 5 702,40 EUR ako výška poistného plateného v mesačných preddavkoch.

4.2.5 Obchodnoprávny vzťah na Slovensku

Realitný maklérik vykonávajúci samostatnú činnosť dosiahol taktiež príjmy vo výške 16 200 EUR. Uplatňuje si paušálne výdavky, ktoré sú vo výške 40%. V tomto prípade by sa jednalo o sumu 6 480 EUR, ale keďže je maximálna hranica stanovená na 5 040 EUR, môže si uplatniť výdavky v tejto maximálnej hodnote. Aj v tomto prípade bola živnosť založená v roku 2014 a pre výpočty za rok 2016 je potrebné vypočítať najprv výšku jeho odvodov práve v roku 2014. Toto si vyžaduje zmena zákonov, ktorá platí od roku 2013.

Tab. 38: Výška odvodov a dane z príjmu FO zo SČ realitného makléra na Slovensku v roku 2014 (Vlastné spracovanie)

Príjmy	16 200,00 €
Výdavky	5 040,00 €
Zdravotné poistenie	676,20 €
Základ dane (riadok číslo 43)	10 483,80 €
Nezdaniteľná časť	3 803,33 €
Základ dane po odpočítaní NČZD	6 680,47 €
Daň z príjmu fyzických osôb 19%	1 269,29 €

V roku 2014 mal realitný maklérik príjmy taktiež v hodnote 16 200 EUR a jeho výdavky boli vo výške maximálnych paušálnych výdavkov, ktorá sa nezmenila a aj v tom roku bola 5 040 EUR. Preddavky na zdravotné poistenie boli z dôvodu začiatku vykonávania samostatnej činnosti v minimálnej hodnote, ktorá za rok činila 676,20 EUR. Presne z toho istého dôvodu realitný maklérik nezaplatil žiadne preddavky do sociálnej poisťovne,

pretože v prvok roku podnikania je platba tohto poistenia dobrovoľná. Výsledná zaplatená daň v roku 2014 bola 1 269,29 EUR.

Základ dane, ktorý je kľúčovou hodnotou pre výpočet sociálneho a zdravotného poistenia v roku 2016 je suma 10 483,80 EUR. K nej sa pripočíta zaplatené poistné v roku 2014 vo výške 676,20 EUR a dostaneme výšku čiastkového základu dane. Tento základ dane sa podelí počtom mesiacov v danom roku, počas ktorých fyzická osoba vykonávala samostatnú činnosť koeficientom 1,486, ktorý sa oproti roku 2014 taktiež nezmenil.

Tab. 39: SP a ZP realitného makléra zo SČ v roku 2016 na Slovensku (Vlastné spracovanie)

Vymeriavací základ		625,84 €
Minimálny vymeriavací základ		429,00 €
Nemocenské	4,40%	27,54 €
Starobné	18%	112,65 €
Invalidné	6%	37,55 €
Rezervný fond	4,75%	29,73 €
Spolu	33,15%	207,47 €
Sociálne poistenie za rok		2 489,59 €
Zdravotné poistenie	14%	87,62 €
Zdravotné poistenie za rok		1 051,41 €
Poistné za rok celkom		3 541,00 €

Vymeriavací základ pre výpočet poistného bol v roku 2016 625,84 EUR. Realitný makléř tak zaplatil ročne 2 489,59 EUR sociálne poistenie a 1 051,41 EUR. Jeho ročné náklady na poistné boli celkovo 3 541 EUR.

Tab. 40: Daň z príjmu FO realitného makléra zo SČ na Slovensku v roku 2016 (Vlastné spracovanie)

Základ dane r. č. 43	7 619,00 €
Nezdaniteľná časť základu dane	3 803,33 €
Základ dane po odpočítaní nezdaniteľnej časti	3 815,67 €
Daň z príjmu fyzických osôb 19 %	724,98 €

Základ dane je výška príjmov, z ktorej sa odpočítajú výdavky a náklady zaplatené na poistnom v danom roku, čiže sa jedná o rok 2016. Po odpočítaní nezdaniteľnej časti je výsledná suma, 3 815,67 EUR, z ktorej sa vypočíta daň. Keďže ani v tomto prípade si

realitný maklér nenárokuje žiadnu ďalšiu zľavu na dani, jeho výsledná daň za rok 2016 je vo výške 724,98 EUR.

4.2.6 Porovnanie modelového príkladu realitný maklér na Slovensku

Aj v tomto prípade, je na Slovensku výhodnejšie byť zamestnancom vykonávajúcim závislú činnosť, nehľadiac len na výhody plynúce zo zákona o zamestnanosti, ale platí to aj v prípade zdaňovania a platby poistného. Pri príjme 16 200 EUR za rok, je čistá mzda zamestnanca 12 086,28 EUR, čo je o 152,26 EUR viac, než reálny čistý príjem realitného makléra vykonávajúceho túto činnosť na základe živnostenského oprávnenia. Ak živnostník využíva spôsob uplatnenia výdavkov paušálom, nie je možné odhadnúť jeho skutočné náklady vynaložené na dosiahnutie zdaniteľných príjmov. Situácia zamestnávateľa je menej výhodná, pretože jeho ročné náklady, okrem odmeny za prácu vo výške 16 200 EUR, sú 5 702,40 EUR ako celkové poistné zaplatené z hrubej mzdy fyzickej osoby – zamestnanca, vykonávajúcej závislú činnosť. Okrem toho musí počítať s náročnejšou administratívou, správnym a včasným odvádzaním platby poistného. Tieto dôvody sú dôvodom uprednostnenia živnostníka, pretože za toto si zodpovedá on sám. V prípade, ak by mu bola jeho odmena za prácu zvýšená, stále by bol zamestnávateľ v situácii, kedy by to bolo pre neho výhodné. Z pohľadu živnostníka sú však platby na sociálne a zdravotné poistenie pomerne vysoké.

Tab. 41: Porovnanie modelového príkladu realitný maklér na Slovensku (Vlastné spracovanie)

	SZČO	Zamestnanec	Zamestnávateľ
Hrubý príjem	16 200,00 €	16 200,00 €	
Daň z príjmu	724,98 €	1 942,92 €	
Sociálne poistenie	2 489,59 €	1 522,80 €	4 082,40 €
Zdravotné poistenie	1 051,41 €	648,00 €	1 620,00 €
Čistý príjem / Náklady	11 934,02 €	12 086,28 €	5 702,40 €

4.3 Zhrnutie murár

Modelový príklad pracuje s príjmom 9 480 EUR za rok u zamestnanca, vykonávajúceho závislú činnosť, tzn. pracovnoprávny pomer, ale aj u SZČO, u ktorej sa jedná o obchodnoprávny pomer.

SZČO má formu uplatnenia výdavkov paušalom, čo je na Slovensku 40 % a v Českej republike 80 %. Tento dosť podstatný rozdiel a zároveň limit na Slovensku 5 040 EUR, zvyhodňuje živnostníka v Českej republike, ktorého základ dane je tým pádom znížený o dvojnásobnú hodnotu paušálnych výdavkov ako murára na Slovensku. V tomto prípade však paušálne výdavky nemajú až taký veľký vplyv na výslednú daň, pretože príjem murára je na toľko nízky, že po odpočítaní zľavy na dani, je v oboch prípadoch výsledná daň nulová. To, že živnostník na Slovensku zaplatí o 830,56 EUR viac za sociálne poistenie, je spôsobené spomínanou výškou paušálnych výdavkov, ale predovšetkým aj spôsobom výpočtu. Tento nárast je spôsobený aj tým, že na Slovensku odvádza živnostník približne o 4 % viac než v Česku a zároveň je vyššia hranica minimálnych preddavkov. Kým v Českej republike sa počíta minimálne sociálne poistenie z ročného základu 3 000 EUR, na Slovensku sa počíta s vymeriavacím základom 429 EUR. V Českej republike je teda mesačná platba preddavkov vo výške 73 EUR a na Slovensku je to 142,20 EUR. Tento rozdiel je dôvodom, kvôli ktorému je celkový čistý príjem živnostníka na Slovensku nižší o skoro 700 EUR. Zdravotné poistenie je naopak v Českej republike vyššie 89,28 EUR. Dôvodom je minimálna hranica vymeriavacieho základu, ktorá je vo výške 6 001 EUR. Mesačne tak murár zaplatí približne 67,5 EUR v Českej republike, čo je o 7,44 EUR viac oproti Slovensku.

Aj u zamestnanca je čistá mzda za rok vyššia v ČR než na Slovensku. Rozdielne hodnoty sú v platení sociálneho poistenia a dane z príjmu. Keďže poistné na Slovensku a v Českej republike sa za zamestnanca počíta rovnakým spôsobom a dokonca aj z rovnakého vymeriavacieho základu, rozdiel vo výške 274,92 EUR je spôsobený iba odlišnou sadzbou sociálneho poistenia. Týchto 274,92 EUR predstavuje 2,9 % platieb sociálneho poistenia. U dani z príjmu je to komplikovanejšie. Na Slovensku sa platí daň o 4 % vyššia, ale pre zmenu v Českej republike sa nižšia sadzba dane vypočítava z vyššieho základu dane o 34%. Dosť dôležitým faktom je aj to, že zľava na dani z príjmu je na Slovensku o 2 883,33 EUR vyššia. Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcich kapitolách, uplatnenie zľavy na Slovensku prebehne ešte pred výpočtom dane, čiže táto zľava znižuje samotný základ dane. V Českej republike sa najprv vypočíta super hrubá mzda, z nej sa potom vypočíta daň a až v poslednom kroku je odpočítaná zľava, na ktorú má poplatník nárok. Z týchto vyššie uvedených rozdielov vyplýva to, že na Slovensku zaplatí zamestnanec nižšiu daň, aj napriek vyššej sadzbe dani.

Zo strany zamestnávateľa je výpočet odvodov na poistné odlišný taktiež len vo výške sadziieb. Sociálne poistenie odvádza zamestnávateľ na Slovensku o 0,2 % viac a zdravotné o 1 % viac, než zamestnávateľ v Česku. Pri mzde zamestnanca 9 480 EUR za rok predstavuje tento percentuálny rozdiel 113,76 EUR.

Celkovo porovnanie poukazuje na to, že je výhodnejšie zamestnávať a byť zamestnávaný v Českej republike bez ohľadu na druh pracovného pomeru.

Tab. 42: Celkové porovnanie modelového príkladu murár (Vlastné spracovanie)

Murár	SZČO		Zamestnávateľ		Zamestnanec	
	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR
Ročný príjem	9480,00				9480,00	
Výdavky	7584,00	3792,00				
Sociálne poistenie	876,00	1706,56	2370,00	2 388,96 €	616,20	891,12
Zdravotné poistenie	810,00	720,72	853,20	948,00	379,20	379,20
Zľava na dani	920,00	3803,33			920,00	3803,33
Daň z príjmu	0,00	0,00			985,00	837,21
Čistý príjem / Náklady	7794,00	7 052,72	3223,20	3 336,96	7499,60	7 372,47

4.4 Zhrnutie realitný maklér

Výška odvodov do sociálnej a zdravotnej poisťovne, ale taktiež aj daň je počítaná z príjmu 16 200 EUR, ktorý predstavuje ročný priemerný príjem realitného makléra. Všetky skutočnosti sú rovnaké, ako v prípade murára, čiže je možné porovnať na týchto príkladoch, ako sa vyvíja výška odvodov a dane z príjmu s rastúcou odmenou za prácu. V sociálnom a zdravotnom poistení žiadna zmena nenastane, pretože je to odlišné len kvôli spomínanej sadzbe poistného. Dokonca výška zdravotného poistenia je rovnaká ako u murára, pretože ani v Českej, ale ani v Slovenskej republike, nie je vymeriavací základ pre výpočet zdravotného poistenia tak vysoký, aby presiahol hodnotu minimálneho vymeriavacieho základu v oboch krajinách.

V prípade realitného makléra je možné poukázať na vyššie uvedený podstatný rozdiel už pri uplatňovaní paušálnych výdavkov. Kým realitný maklér vykonávajúci samostatnú činnosť na Slovensku si uplatní 5 040 EUR, čiže maximálnu hranicu, v Českej republike si z rovnakého príjmu uplatní realitný maklér výdavky vo výške 9 720 EUR, čo je skoro dvojnásobok maximálnej hranice na Slovensku. Je to jeden z dôvodov, kvôli ktorému je

daň z príjmu fyzických osôb na Slovensku vyššia o 672,98 EUR pri rovnakom príjme. Okrem spomínanej odlišnej sadzby dane, je dôležité podotknúť, že síce živnostník na Slovensku má nárok na paušálnu hodnotu výdavkov, v tomto prípade o 4 680 EUR nižšiu, ale jeho základ dane znižujú zaplatené preddavky sociálneho a zdravotného poistenia. Tieto znížia rozdiel o polovicu, čiže v konečnom dôsledku je predbežný základ dane na Slovensku 7 619 EUR a v Českej republike 6 480 EUR. Zľava na dani z príjmu tento rozdiel zníži znovu o polovicu, a dostávame sa na hranicu základu dane, z ktorého vypočítame samotnú daň, vo výške 3 815,67 EUR. Práve tento spôsob odpočtu zľavy na dani je dôvodom, prečo je na Slovensku aj napriek 4%-nému rozdielu v sadzbe dane z príjmu, výsledná daň realitného makléra 14 násobne vyššia. Ak by bol totiž v Českej republike rovnaký postup a táto zľava by bola odpočítaná zo základu dane a nie zo samotnej vypočítanej dane, tak by výsledná daň predstavovala pri nezmenenej sadzbe 834 EUR. Naopak, ak by bola na Slovensku vypočítaná najprv daň a až potom z nej odrátaná nezdaniteľná časť, výsledok by bol záporný, čo by znamenalo, že by realitný makléer neplatil žiadnu daň.

U zamestnanca sa zvyšuje rozdiel na dani z príjmu, ktorý je spôsobený rovnakými dôvodmi ako je to u murára. Jedná sa o vyššiu sadzbu dane na Slovensku, ale zároveň vyšší základ dane v Českej republike a výška a spôsob uplatnenia zľavy na dani. Na Slovensku je totiž základ dane znížený touto nezdaniteľnou časťou, na ktorú má nárok poplatník, ale v Českej republike sa znižuje zľavou na dani samotná vypočítaná daň. Je potrebné upriamiť pozornosť aj na výšku sociálneho poistenia, ktorý s rastúcim príjmom samozrejme rastie, čo na prvý pohľad nie je fakt, ktorý je prekvapujúci. Ak sa na to pozrieme z iného hľadiska a porovnáme výsledky s príjmom murára, rozdiel medzi čistým príjmom zamestnanca bol v prvom prípade 127,13 EUR, ale s rastúcim príjmom sa tento rozdiel medzi zamestnancami znižuje a pri príjme 16 200 EUR, poklesne na 77,72 EUR. V percentách sa jedná o približne 70 % - ný nárast príjmu, ktorý spôsobil zníženie rozdielu o približne 61 %.

Na strane zamestnávateľa nedôjde k žiadnym iným zmenám oproti modelovému príkladu murára. Rozdiel medzi nákladmi oboch zamestnávateľov sa pomaly s rastúcim príjmom zvyšuje, ale je to spôsobené vyššou sadzbou o 1,2 % na Slovensku.

Aj v tomto prípade platí, že je výhodnejšie byť samostatne zárobkovo činnou osobou, zamestnancom a zamestnávateľom v Českej republike. Je však pravdepodobné, že s rastúcim príjmom u zamestnanca vykonávajúceho závislú činnosť, by sa situácia zmenila a bolo by pre neho výhodnejšie pracovať na Slovensku.

Tab. 43: Celkové porovnanie modelového príkladu realitný maklér

Realitný maklér	SZČO		Zamestnávateľ		Zamestnanec	
	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR
Ročný príjem	16200,00				16200,00	
Výdavky	9720,00	5040,00				
Sociálne poistenie	946,08	2489,59	4050,00	4082,40	1053,00	1522,80
Zdravotné poistenie	810,00	720,72	1458,00	1620,00	648,00	648,00
Zľava na dani	920,00	3803,33			920,00	3803,33
Daň z príjmu	52,00	724,98			2335,00	1 942,92 €
Čistý príjem / Náklady	14391,92	12264,71	5508,00	5702,40	12164,00	12086,28

ZÁVER

Cieľom práce bolo porovnať výšku daňového dopadu švarcsystému medzi Českou a Slovenskou republikou. Pre účely tohto porovnania boli vytvorené dva modelové príklady, ktoré sú typickým príkladom, ak hovoríme o porušení zákazu vykonávania nelegálnej práce. Na nich bolo poukázané na rozdiely a dôvody, ktoré ovplyvňujú výšku dane, sociálneho a zdravotného poistenia u jednotlivých subjektoch, pre ktoré boli tieto hodnoty vypočítané.

Oba dva príklady boli vytvorené tak, aby na základe daných, nemenných, podmienok bolo umožnené uskutočniť komparáciu s čo najpresnejšími výsledkami. Z dôvodu odlišných mien boli všetky hodnoty v českých korunách prepočítané, už pred prácou s nimi, na eurá kurzom k 31.12. zverejneným na stránkach ČNB. Murár, aj realitný maklér mali v roku 2016 ročný príjem, ktorý zodpovedá priemernej hranici príjmu pre tento druh povolania pre obe krajiny. Jednak ako zamestnanec, aj živnostník, uplatnili iba zľavu na poplatníka (nezdaniteľná časť základu dane). V prípade živnostníka boli výdavky určené paušálom. Výška zdravotného poistenia je v oboch prípadoch na rovnakej alebo podobnej úrovni a nijako výrazne neovplyvnila celkový príjem.

U murára vykonávajúceho samostatnú činnosť bol zistený výrazný rozdiel vo výške sociálneho poistenia, kvôli ktorému bol čistý príjem živnostníka v ČR vyšší. Na Slovensku totiž zaplatil živnostník o 830,56 EUR viac, čo bolo spôsobené hlavne odlišnou výškou paušálnych výdavkov a iným spôsobom výpočtu poistenia. Ďalším dôvodom je fakt, že sadzba sociálneho poistenia je v ČR o 4 % nižšia a zároveň aj nižší vymeriavací základ pre samotný výpočet. Murár s príjmom 9 480 EUR ročne má v oboch prípadoch výšku dane rovnú nule vďaka nižšiemu príjmu a uplatneniu paušálnych výdavkov.

V rámci porovnania pracovnoprávneho vzťahu je aj v tomto prípade výhodnejšie byť zamestnancom v ČR. Aj keď je predpoklad na to, že je to spôsobené vyššou sadzbou dane z príjmu na Slovensku, je to práve samotná daň, ktorá zvyšuje v tomto prípade čistý príjem slovenského zamestnanca. Tento efekt je výsledkom odlišného spôsobu výpočtu, kedy je v ČR síce nižšia sadzba dane, ale základ dane je o 34 % vyšší oproti Slovensku. Dôležitým faktorom je aj spôsob uplatnenia zľavy na dani, ktorá je v ČR síce nižšia o približne 2 800 EUR, ale znižuje už vypočítanú daň, zatiaľ čo na Slovensku

nezdaniteľná časť základu dane znižuje samotný základ dane. Odvody na poistné majú rovnaký charakter a spôsob výpočtu, aj napriek tomu je práve sociálne poistenie to, ktoré výrazne ovplyvňuje rozdielny príjem zamestnanca. Na Slovensku je sadzba sociálneho poistenia o 2,9 % vyššia, ktorá v tomto prípade predstavuje hodnotu 274,92 EUR.

Na základe vyššieho príjmu realitného makléra bolo možné porovnať a zhodnotiť celkový dopad medzi oboma krajinami. Živnostník na Slovensku zaplatí vyššiu daň o 672,95 EUR z príjmu 16 200 EUR za rok. Hlavný dôvodom je výška paušálnych výdavkov, ktorá je v Českej republike skoro dvojnásobná, ale na druhej strane je základ dane živnostníka na Slovensku znížený o sociálne a zdravotné poistenie. Tento základ dane je na Slovensku znížený ešte o nezdaniteľnú časť základu dane, ktorá tak znižuje základ dane o polovicu v porovnaní s výškou základu dane v Českej republike. Základ dane, z ktorého sa vypočítava daň je v ČR 6 480 EUR a na Slovensku 3 815,67 EUR. Aj napriek takto odlišnej výške základu dane, je zvýhodnený živnostník v ČR. Jemu sa z vypočítanej dane odpočíta zľava na dani, ktorá v prípade realitného makléra na Slovensku zostane v nezmenenej hodnote. Tento spôsob výpočtu je dôvod, prečo je na Slovensku, aj napriek 4 % - nému rozdielu vo výškach sadzby dane, samotná daň o 14 % vyššia.

Ak by sa zmenil výpočet dane v Českej republike a vychádzalo by sa z výpočtu podľa Slovenskej republiky, výsledná daň by za nezmenených podmienkach bola o 782 EUR vyššia. Naopak, ak by bol zmenený výpočet na Slovensku, výsledná daň by nadobudla záporné hodnoty, čo by znamenalo, žeby sa rovnala nule.

V prípade realitného makléra vykonávajúceho závislú činnosť púta pozornosť fakt, že s rastúcim príjmom a k tomu priamo úmerne rastúcou výškou sociálneho poistenia a dane z príjmu, celkový rozdiel medzi čistým príjmom zamestnanca klesá.

Náklady zamestnávateľa na zamestnanca sú vo výške odmeny za vykonanú prácu a sociálneho a zdravotného poistenia, ktoré vypočíta zamestnávateľ z hrubej mzdy zamestnanca. Tieto náklady sú vyššie pre zamestnávateľa na Slovensku, čo je spôsobené vyššími sadzbami poistného, pretože výpočet sa nijako nemení.

Z celkového porovnania teda vyplýva, že v prípade, ak by dôvodom výberu zamestnania alebo založenia živnosti mal byť iba celkový čistý príjem, v Českej republike by v tomto prípade bolo výhodnejšie vykonávať samostatnú činnosť. S rastúcim príjmom totiž rastie rozdiel medzi čistým príjmom živnostníka a zamestnanca. Na Slovensku sú obe hranice

čistých príjmov v približne rovnakej výške, takže v tomto prípade, by výber druhu pracovného pomeru závisel od postoja zamestnávateľa. Vzhľadom k tomu, že je zamestnávanie na živnosť vo väčšine prípadov požiadavkou zamestnávateľa s vidinou ušetrenia za platby na poisťovní, častokrát zamestnanec nemá na výber. Okrem toho mu zamestnávateľ zvýši výšku odmeny za prácu, ale neupovedomí ho s povinnosťami a rozdielmi plynúcimi z tohto druhu pracovného pomeru. Vyššia odmena za prácu je zvyčajne do tej hodnoty, v ktorej ešte zamestnávateľ ušetrí.

Výskyt švarcsystému ovplyvňuje aj výška nezamestnanosti. V Českej republike má nezamestnanosť klesajúci charakter a pohybuje sa na hranici 5 %. V krajoch, kde je nezamestnanosť vyššia, je však väčšie riziko nelegálnej práce a to z toho dôvodu, že zamestnanec nie je v pozícii, aby si on sám mohol diktovať podmienky a odolať nátlaku zamestnávateľa na založenie živnosti. Na Slovensku je nezamestnanosť v porovnaní s Českou republikou vyššia a tým pádom je väčšia pravdepodobnosť, že výskyt nelegálnej práce bude narastať. Aj napriek týmto skutočnostiam sa nikto, ak neberieme do úvahy zákonnú úpravu, nezaoberá problematikou švarcsystému a napohľad to vyzerá tak, že nelegálna práca na Slovensku nepredstavuje žiadnu hrozbu.

ZOZNAM ZDROJOV

Bednárík, R.: Nedeklarovaná práca na Slovensku. Prieskum názorov a postojov pracovníkov verejnej správy. *Ceit.sk* [online]. 2014 [cit. 2017-05-02]. Dostupné z: http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2014/Bednarik/2170_bednarik.pdf

BENKO, J. Odvody zamestnanca a zamestnávateľa od 1.1.2016. *Podnikajte.sk* [online]. 2016. [cit. 2016-12-20]. ISSN: 1338-2187. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/dane-a-uctovnictvo/c/2497/category/socialne-a-zdravotneodvody/article/odvody-zamestnanca-2016.xhtml>

Businessinfo.cz: Procházka, J. *Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“*. *Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“*: *Businessinfo.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-12-27]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/svarcsystem-nelegalni-prace-pro-armadu-podnikatelu-54429.html>

České Noviny: Nezaměstnanost v září klesla na 5,2 %, přibylo volných míst. *Ceskenoviny.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-04-16]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-v-zari-klesla-na-5-2-pribylo-volnych-mist/1402272>

EuroEkonom.sk: Dane a daňová sústava. *Euroekonom.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.sk/financie/dane/>

Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky: Občania SR v zahraničí. *Financnasprava.sk* [online]. 2017 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <https://www.financnasprava.sk/sk/obciana/dane/dan-z-prijmov/obciana-sr-v-zahranici>

Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky: Sadzba dane z príjmov fyzickej osoby. *Financnasprava.sk* [online]. [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <https://podpora.financnasprava.sk/103952-Sadzba-dane-z-prijmov-fyzickej-osoby>

Integrovaný portál MPSV: Vývoj nezaměstnanosti od července 2004. *Portal.mpsv.cz* [online]. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?_piref37_240420_37_240419_240419.next_page=%2Findex.do&_piref37_240420_37_240419_240419.statse=2000000000011&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=2000000000017&_piref37_240420_37_240419_240419.send=send&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=20000000

00018&_piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=L&_piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=1000&ok=Vybrat

IPodnikatel.cz: Švarc systém aneb zaměstnání „na živnostňák“. *IPodnikatel.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Prijem-zamestnancu/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnak.html>

Integrovaný portál MPSV: Změna metodiky ukazatele registrované nezaměstnanosti. *Portal.mpsv.cz* [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/zmena_metodiky

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2.

KANDLEROVÁ, K. Co je a není švarcsystém. *Pohoda.cz* [online]. 2013. [cit. 2016-11-14]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/mzdy-a-prace/co-je-a-neni-svarcsystem/>

KOBÍK, Jaroslav. *Daňový proces: judikatura k problémovým situacím*. Olomouc: ANAG, 2016. Daně (ANAG). ISBN 978-80-7554-029-4.

KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 6., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3.

Ministerstvo práce, soc. vecí a rodiny SR: Nelegálna práca a nelegálne zamestnávanie. *Employment.gov.sk* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/vztah-zamestnanca-zamestnavateľa/nelegalna-praca-nelegalne-zamestnavanie/>

Podnikajte.sk: Kmetíková, A. Je práca „na živnosť“ (švarc systém) legálna? [online]. ©2015 [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: <https://www.podnikajte.sk/pravo-a-legislativa/c/2056/category/zakonne-povinnosti-podnikateľa/article/praca-na-zivnost-legalna.xhtml>

Podnikatel.cz: Sedm znaků, které prokazují švarcsystém. *Podnikatel.cz* [online]. 2012 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prokazuji-svarcsystem>

PODNIKÁTOR. Výhody, nevýhody švarcsystému a jak se před ním ochránit. Podnikátor.cz [online]. © 2012 [cit. 2016-12-14]. Dostupné z: <http://www.podnikator.cz/provoz-firmy/ucetnictvi-a-dane/druhy-pracovniho-pomeru/n:16578/Vyhody-nevyhody-svarcsystemu-a-jak-se-pred-nim-ochranit>

PODROUŽEK, J. Benešov ležel Švarcovi u nohou, pak byl ve vězení a žil jako poustevník. IBLESK. [online]. © 2001 – 2016 [cit. 2016-10-6]. Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/fotbal-gambrinus-liga/176974/benesov-lezel-svarcovi-u-nohou-pak-byl-ve-vezeni-a-zil-jako-poustevnik.html>

PROCHÁZKA, J. Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“. BusinessInfo.cz [online]. © 1997-2016 [cit. 2016-10-4]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/svarcsystem-nelegalni-prace-pro-armadu-podnikatelu-54429.html>

ROZHLAS. Jiří Berounský: Švarc systém. rozhlas.cz [online]. ©2012 [cit. 2016-12-18]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/komentare/_zprava/jiri-berounsky-svarc-system--1154442

Sociálna politika: Kapitola 2. Zamestnanosť, nezamestnanosť a pracovnoprávne vzťahy. *Socialnapolitika.eu* [online]. ©2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.socialnapolitika.eu/index.php/2-zamestnanost-nezamestnanost-a-pracovnopravne-vztahy/>

Státní úřad inspekce práce: Kompetence orgánů inspekce práce. Suip.cz [online]. ©2017 [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: http://www.suip.cz/pracovnepravni-vztahy/kompetence-organu-inspekce-prace/#nezavisla_prace

Státní úřad inspekce práce: Roční souhrnná zpráva o výsledcích kontrolních akcí provedených inspekcí práce za rok 2015. *Suip.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ff052a3c86273e3ed0bcaab9504b0042/rocni-souhrnna-zprava-o-vysledcich-kontrolnich-akci-provedenych-inspekci-prace-v-roce-2015.pdf

Sulík: Ekonomika, ekonomická situácia a ekonomické údaje vybraných krajín. Oldweb-sulik.sk [online]. ©2012-2016 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://ekonomika.oldweb-sulik.sk/ekonomicky-slovník/nezamestnanost-unemployment/>

Sulik: Prečo na Slovensku rástla nezamestnanosť a zároveň zamestnanosť súčasne? *Http://ekonomika.oldweb-sulik.sk* [online]. 2013 [cit. 2017-05-02]. Dostupné z: <http://ekonomika.oldweb-sulik.sk/preco-na-slovensku-rastla-nezamestnanost-a-zaroven-zamestnanost/>

ŠTĚTKA, J. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě. EKONOM [online]. ©2012 [cit. 2016-10-4]. ISSN: 1213 – 7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

ŠTOHL, Pavel. *Daně 2016: výklad a praktické příklady*. 5. vydání. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická, 2016. ISBN 978-80-87314-79-1.

ÚPSVaR: Vyhodnotenie uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce za rok 2015. *Upsvar.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: http://www.upsvar.sk/buxus/docs/statistic/aotp_2015/Vyhodnotenie_AOTP_2015.pdf

URBÁNEK, Vladimír. ČR - nezaměstnanost v září dále poklesla na 5,2%. *Kurzy.cz* [online]. © 2000 - 2017 [cit. 2017-1-5]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/zpravy/408933-cr-nezamestnanost-v-zari-dale-poklesla-na-5-2/>

WoltersKluwer: Vývoj sazby daně z příjmu fyzických osob. *Účetní kavárna.cz* [online]. [cit. 2016-12-13]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzickych-osob/>

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmov z 20. novembra 1992

Zákon č. 595/2003 Z. z., o dani z příjmov zo 4. decembra 2003.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce z dňa 21. apríla 2006

Zákon č. 311/2001 Z. z., zákonník práce z dňa 2. januára 2001.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zamestnanosti z dňa 13. mája 2004

Zákon č. 82/2005 Z. z., o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov zo dňa 9. februára 2005

ZOZNAM SKRATIEK A SYMBOLOV

SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
VÚC	vyšší územný celok
FO	fyzická osoba
DPFO	daň z príjmu fyzických osôb
IČO	identifikované číslo
Č.	číslo
ŠÚIP	Štátny úrad inšpekcie práce
EU	Európska únia
vs.	verzus
OSSZ	Okresná správa sociálneho zabezpečenia
HM	hrubá mzda
ČM	čistá mzda
ZČ	závislá činnosť
SČ	samostatná činnosť
ČNV	Česká národná banka

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. 1: Rozdiel vo výpočte hrubej mzdy v ČR a na Slovensku (Vlastné spracovanie) . 42

ZOZNAM TABULIEK

Tab. 1: Priame a nepriame dane v Českej republike (Vlastné spracovanie).....	14
Tab. 2: Priame a nepriame dane na Slovensku (Vlastné spracovanie)	15
Tab. 3: Porovnanie výšky sadzby dane z príjmu fyzických osôb (Vlastné spracovanie)	34
Tab. 4: Sadzby sociálneho poistenia v ČR (Vlastné spracovanie)	36
Tab. 5: Porovnanie výšky sadzieb sociálneho poistenia v ČR (Vlastné spracovanie) ...	36
Tab. 6: Sadzby sociálneho poistenia na Slovensku v % (Vlastné spracovanie)	37
Tab. 7: Porovnanie výšky sadzieb sociálneho poistenia na Slovensku	38
Tab. 8: Porovnanie výšky sadzieb zdravotného poistenia v ČR a na Slovensku v % (Vlastné spracovanie)	38
Tab. 9: Vzorec výpočtu hrubej mzdy v ČR (Vlastné spracovanie)	40
Tab. 10: Vzorec výpočtu hrubej mzdy na Slovensku (Vlastné spracovanie)	41
Tab. 11: Porovnanie výšky paušálnych výdavkov (Vlastné spracovanie).....	43
Tab. 12: Daň z príjmu FO - príjem zo ZČ murára v ČR (Vlastné spracovanie).....	46
Tab. 13: Sociálne poistenie z príjmu murára zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie).....	47
Tab. 14: Zdravotné poistenie z príjmu murára zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie)	47
Tab. 15: Čistá mzda murára zo ZČ v ČR.....	48
Tab. 16: Daň z príjmu FO murára zo SČ v ČR.....	48
Tab. 17: Sociálne poistenie murára zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie).....	49
Tab. 18: Zdravotné poistenie murára zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie).....	49
Tab. 19: Porovnanie odvodov do SP a ZP a dane z príjmu FO v ČR (Vlastné spracovanie)	50
Tab. 20: Sociálne poistenie murára zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie).....	51
Tab. 21: Zdravotné poistenie murára zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie).....	51
Tab. 22: Daň z príjmu FO murára zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie)	51

Tab. 23: Daň z príjmu FO murára zo SČ na Slovensku v roku 2014(Vlastné spracovanie)	52
Tab. 24: SP a ZP murára zo SČ na Slovensku za rok 2016(Vlastné spracovanie).....	53
Tab. 25: Daň z príjmu FO murára zo SČ na Slovensku v roku 2016 (Vlastné spracovanie)	53
Tab. 26:Porovnanie odvodov do SP a ZP a dane z príjmu FO murára na Slovensku (Vlastné spracovanie)	54
Tab. 27: Daň z príjmu FO realitného makléra zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie).....	55
Tab. 28: Sociálne poistenie realitného makléra zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie).....	55
Tab. 29: Zdravotné poistenie realitného makléra zo ZČ v ČR (Vlastné spracovanie) ...	56
Tab. 30: Čistá mzda realitného makléra v ČR.....	56
Tab. 31: Daň z príjmu FO realitného makléra zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie).....	57
Tab. 32: Sociálne poistenie realitného makléra zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie).....	57
Tab. 33: Zdravotné poistenie realitného makléra zo SČ v ČR (Vlastné spracovanie) ...	58
Tab. 34: Porovnanie modelového príkladu realitný maklér v ČR (Vlastné spracovanie)	59
Tab. 35: Sociálne poistenie realitného makléra zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie)	60
Tab. 36: Zdravotné poistenie realitného makléra zo ZČ na Slovensku (Vlastné spracovanie).....	60
Tab. 37: Daň z príjmu FO realitného makléra zo ZČ (Vlastné spracovanie).....	61
Tab. 38: Výška odvodov a dane z príjmu FO zo SČ realitného makléra na Slovensku v roku 2014 (Vlastné spracovanie)	61
Tab. 39: SP a ZP realitného makléra zo SČ v roku 2016 na Slovensku (Vlastné spracovanie).....	62
Tab. 40: Daň z príjmu FO realitného makléra zo SČ na Slovensku v roku 2016 (Vlastné spracovanie).....	62

Tab. 41: Porovnanie modelového príkladu realitný maklér na Slovensku (Vlastné spracovanie).....	63
Tab. 42: Celkové porovnanie modelového príkladu murár (Vlastné spracovanie)	65
Tab. 43: Celkové porovnanie modelového príkladu realitný maklér	67

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1: Prehľad o príjmoch a výdavkoch OSVČ za rok 2016